

Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспарын бекіту туралы

Ақтөбе облысы Мәртөк аудандық мәслихатының 2023 жылғы 2 қарашадағы № 49 шешімі

Қазақстан Республикасының "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Заңының 6 бабына және Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 8 бабының 1) тармақшасына сәйкес , Мәртөк аудандық мәслихаты ШЕШТІ:

1. Қоса беріліп отырған Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспар бекітілсін.

2. Осы шешім оның алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

*Мәртөк аудандық
мәслихатының төрағасы*

Т. Көлкебаев

Мәртөк аудандық мәслихатының 2023
жылғы 2 қарашадағы № 49 шешімімен
бекітілген

Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспар

Осы, Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспар (бұдан әрі – Жоспар) Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңына, Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 "Жайылымдардың жалпы алаңына жүктеменің рұқсат етілген шекті нормасын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 11064 болып тіркелген) бұйрығына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 15090 болып тіркелген) бұйрығына сәйкес және Мәртөк ауданында жайылымдарды ұтымды пайдалану, жемшөпке қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозу процестерін болғызбау мақсатында әзірленді.

Жоспар мазмұны:

1) Аққұдық ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар осы Жоспардың 1 қосымшасына сәйкес;

2) Байнассай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар осы Жоспардың 2 қосымшасына сәйкес;

3) Байторысай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар осы Жоспардың 3 қосымшасына сәйкес;

4) Жайсан ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар осы Жоспардың 4 қосымшасына сәйкес;

5) Қаратоғай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар осы Жоспардың 5 қосымшасына сәйкес;

6) Қарашай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар осы Жоспардың 6 қосымшасына сәйкес;

7) Құрмансай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар осы Жоспардың 7 қосымшасына сәйкес;

8) Қызылжыр ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар осы Жоспардың 8 қосымшасына сәйкес;

9) Мәртөк ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар осы Жоспардың 9 қосымшасына сәйкес;

10) Родников ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар осы Жоспардың 10 қосымшасына сәйкес;

11) Сарыжар ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар осы Жоспардың 11 қосымшасына сәйкес;

12) Тәңірберген ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар осы Жоспардың 12 қосымшасына сәйкес;

13) Хазірет ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар осы Жоспардың 13 қосымшасына сәйкес.

Жоспар жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қараудың жай-күйі туралы мәліметтер, ветеринариялық-санитариялық объектілер туралы мәліметтер, иелерін – жайылым пайдаланушыларды, жеке және (немесе) заңды тұлғаларды көрсете отырып, ауыл шаруашылығы жануарлары мал басының саны туралы деректер, ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер, шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарларының мал басын қалыптастыру туралы мәліметтер, екпе және аридтік жайылымдарда ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері, малды айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер, мемлекеттік органдар, жеке және (немесе) заңды тұлғалар берген өзге де деректер ескеріле отырып қабылданған.

Әкімшілік-аумақтық бөлініс бойынша Мәртөк ауданда 13 ауылдық округтер, 32 ауылдық елді-мекендер орналасқан. Мәртөк ауданының жалпы көлемі 660532 гектар.

Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024
жылдарға арналған жайылымдарды
басқару және оларды пайдалану
жөніндегі жоспарға 1 қосымша

Аққұдық ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар

Осы Аққұдық ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар (бұдан әрі – Жоспар) Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңына, Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 "Жайылымдардың жалпы алаңына жүктеменің рұқсат етілген шекті нормасын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 11064 болып тіркелген) бұйрығына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 15090 болып тіркелген) бұйрығына сәйкес әзірленді.

Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, жемшөпке қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозуы процестерін болғызбау мақсатында қабылданады және ауыл шаруашылығы жануарларын жаю дәстүрі ескеріледі.

Жоспар құрамында:

1) Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Аққұдық ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы) (1 қосымша);

2) Жайылымдары жоқ жеке және (немесе) заңды тұлғалардың ауыл шаруашылығы жануарларының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу және оларды берілетін жайылымдарға ауыстыру (2 қосымша)

3) Аққұдық ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі (3 қосымша);

Жоспар жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қараудың жай-күйі туралы мәліметтер, ветеринариялық-санитариялық объектілер туралы мәліметтер, иелерін – жайылым пайдаланушыларды, жеке және (немесе) заңды тұлғаларды көрсете отырып, ауыл шаруашылығы жануарлары мал басының саны туралы деректер, ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер, шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарларының мал басын қалыптастыру туралы мәліметтер, екпе және аридтік жайылымдарда ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері, малды айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер, мемлекеттік органдар, жеке және (немесе) заңды тұлғалар берген өзге де деректер ескеріле отырып қабылданған.

Әкімшілік-аумақтық бөлініс бойынша Аққұдық ауылдық округінде 5 ауылдық елді мекендер бар.

Аққұдық ауылдық округі аумағының жалпы көлемі 49597 гектар, оның ішінде шабындық - 1471 гектар, жайылым жерлері – 20139 гектар, 27987 гектар - басқа алаптар.

Жер санаттары бойынша:

ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер – 32907 гектар;

елді мекендердің жері – 8593 гектар;

қордағы жерлер – 8097 гектар болып бөлінеді.

Табиғи жағдайлар бойынша Аққұдық ауылдық округінің аумағы агроклиматтық көрсеткіш бойынша құрғақ далалық зонаға жатады, қатал ұзақ қыста, қысқа қалыпты ыстық жазда, қыстың және жаз температураларының күрт қарама-қайшылықтарымен, жылдық жауын-шашынның аз мөлшерімен, құрғақшылықпен сипатталады. Өсімдік жамылғысы әртүрлі, селеулі-бетегелі жусанды және бетегелі-жусанды, тобылғы-қараған бұталы өсімдіктер. Топырағы қызыл қоңыр, қоңыр, аз гумусты. Өсімдік жамылғысы тұрақты емес және жеткіліксіз ылғалданған жағдайда, жалпы жазықтық сипатты және аздаған қанық түрлерімен ерекшеленді. Жер оты көктемгі-жазғы-күзгі жайылым ретінде қолданылады, жер бедерінің жағдайына қарай шөп шабуға да болады. Жайылымды тиімді пайдалану, тозуының алдын алу әрбір малды оған қолданылатын шөптің қажеттілігіне қарай орналастыру болып табылады. Ал Аққұдық ауылдық округі жайылымдарына жалпы сипаттама жасайтын болсақ, олардың өнімділігі тұрақты емес, жауын-қардың аз-көптігіне қарап әр жылдарда өзгеріп отырады. Шөбінің өнімділігі жылдың ауа райының жағдайына қарай, гектарына

1,0 центнерден 2 центнерге дейін болады. Жайылым шөбінің аздығы және маусымдап пайдаланылатын жайылымдардың бытыраңқылығы себепті малды алыстағы көктемгі, жазғы және күзгі-қысқы жайылымдарға жаюды керек етеді. Кей жылдары қыстың жұмсақтығына қарай шаруашылық құрылымдардың малдары көбіне жайылымда болады.

2023 жылдың 1 қаңтарына Аққұдық ауылдық округінде (халықтың жеке ауласы) ірі қара мал 865 бас, оның ішінде аналық мал басы 480 бас, 963 қой мен ешкілер және жылқы 919 бар. Оның ішінде:

Вознесеновка ауылында: ірі қара мал 222 бас, оның ішінде аналық мал 111 бас, қой мен ешкілер 169 бас және жылқы 63 бас. Жайылым көлемі 9236 гектарды құрайды.

Достық ауылында: ірі қара мал 281 бас, оның ішінде аналық мал 146 бас, қой мен ешкілер 320 бас және жылқы 824 бас. Жайылым көлемі 380 гектарды құрайды.

Қарабұлақ ауылында: ірі қара мал 41 бас, оның ішінде аналық мал 21 бас, қой мен ешкілер 259 бас. Жайылым көлемі 2055 гектарды құрайды.

Жаңажол ауылында: ірі қара мал 86 бас, оның ішінде аналық мал 54 бас, қой мен ешкілер 120 бас және жылқы 28 бас. Жайылым көлемі 26081 гектарды құрайды.

Первомайка ауылында: ірі қара мал 235 бас, оның ішінде аналық мал 148 бас, қой мен ешкілер 95 бас және жылқы 4 бас. Жайылым көлемі 1831 гектарды құрайды.

Аққұдық ауылдық округінің шаруа қожалықтарындағы мал басы: ірі қара мал 3642 бас, қой мен ешкілер 4421 бас, жылқы 820 басты құрайды.

Шаруа қожалықтарының жайылым алаңы 16988 гектарды құрайды. Жайылым қажеттілігі жоқ.

Аққұдық ауылдық округінде 1 мал дәрігерлік пункті, 1 мал көміндісі бар.

Жайылымдық жемшөп жануарлар рационының едәуір бөлігін құрайды. Шөпте азыққа қарағанда әлдеқайда көп қоректік заттар бар. Малды жайылымда ұстау жақсы дамуына ықпал етеді және жануарлардың өсуін күшейтеді, сау төл алу үшін қолайлы жағдайлар жасалады. Аққұдық ауылдық округінде табиғи жайылымдардың маусымдық сипаты айқын байқалады. Аққұдық ауылдық округі аумағында мәдени және аридтік жайылымдар жоқ. Барлық жайылымдар саны мен мөлшері жайылымның шығымдылығына, мал санына және жасыл шөпті азықтандыру нормаларына байланысты учаскелерге (қоршауларға) бөлінеді. Аққұдық ауылдық округі маңындағы жайылымдар үшін маусымдық жайылымдарды көшпелі жолмен дәстүрлі пайдаланған жөн, ал алыс маусымдық жайылымдарда алдын ала белгіленген учаскелерде мал жаю керек. Жайылымдарды тиімді пайдалану оны пайдалану мерзімінің түрлі схемасын кезектестіру жолымен жүргізіледі. Жайылым айналымы деп табиғи жайылымдарды бір жылдан бастап жақсартуға бағытталған немесе оның өнімділігін төмендетпей бірнеше жылдан кейін қайталанатын шаралар жүйесі түсініледі. Жалпы, жайылым айналымы мен қоршаған ортаны пайдалану жүйесін қолдану, маусымдар бойынша кезектестіру, өсімдіктердің өнімділігін сақтауға мүмкіндік береді.

Аққұдық ауылдық округіндегі кең таралған бетеге, селеу, жусан мен әртүрлі шөптерден тұратын жайылымдар үшін барынша қолайлысы жыл сайын ретімен, жылдың барлық маусымында мал жайып, кезек-кезек 4-белдеулі жайылым айналымын жасау. Әрбір малды қоршап бағатын учаскелер жыл бойы тек бір маусым пайдалануы тиіс, егер учаске көктемде пайдаланылса, келесі жылы бұл учаске жазда, ал келесі жылы күзде пайдалануы тиіс. Тек осы жағдайда ғана жайылымдық өсімдіктердің тұқым тастауы мүмкін және азып тозған учаскелер бұрынғы өнімділігін қалпына келтіре алады.

Жайылымдық процесті реттеу, жайылымның айдау кезектілігі, тыңайтқыштар, өсімдіктерді себу жайылымдардың жалпы өнімділігін арттырады және олардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Аққұдық ауылдық округі бойынша ауылшаруашылығы малдарын қамтамасыз ету үшін барлығы 20139 гектар жайылымдық жерлер бар. Елді мекен шегінде 8593 гектар жайылым бар.

Аққұдық ауылдық округінде мал айдауға арналған сервитуттар орнатылмаған.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 15 бабына сәйкес жергілікті халықтың мұқтаждығы үшін (Вознесеновка, Достық, Қарабұлақ, Жаңажол және Первомайка ауылы) ауылшаруашылығы жануарларының аналық (сауын) мал басын ұстау бойынша елді мекеннің 8593 гектар бар жайылымдық алқаптарында, жүктеме нормасы 10 гектар.

Жүктеме нормасы ірі қара мал басына 8,5 гектар/бас, қой мен ешкілер – 1,7 гектар/бас, жылқы – 10,2 гектар/бас болғанда жергілікті халықтың басқа ауылшаруашылығы малдарын жаю бойынша жайылымдық жерлері.

Қажеттілік:

ірі қара мал үшін – $865 \text{ бас} \times 8,5 \text{ гектар/бас} = 7352 \text{ гектар}$;

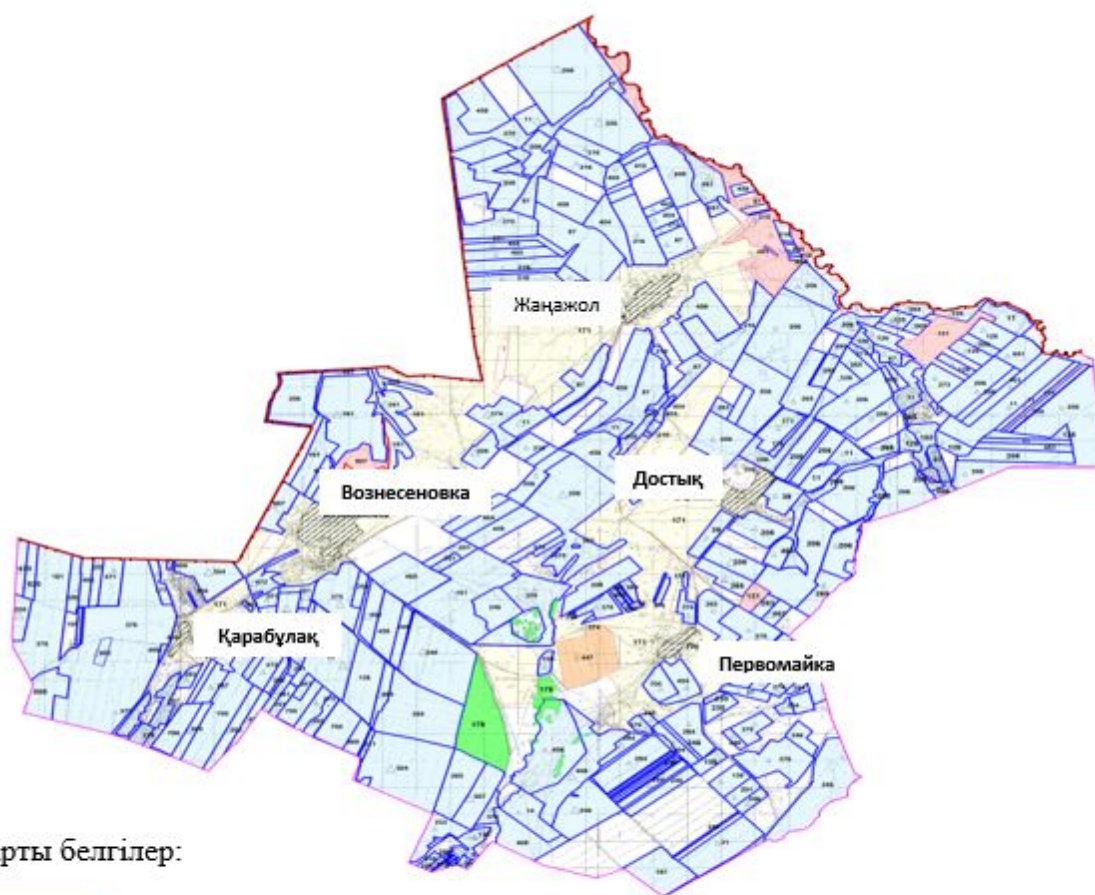
қой мен ешкілер үшін – $963 \text{ бас} \times 1,7 \text{ гектар/бас} = 1637 \text{ гектар}$;

жылқы үшін – $919 \text{ бас} \times 10,2 \text{ гектар/бас} = 9373 \text{ гектар}$.

Барлығы: 18362 гектар.

Аққұдық ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 1
қосымша

Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Аққұдық ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы)

Шарты белгілер:

- Ауылдық округтің шекарасы;

- Елді мекендер жерлері санатындағы жайылымдар;

- Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлері санатындағы жайылымдар.

Аққұдық ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарға 2 қосымша

Аққұдық ауылдық округі бойынша елді мекендер бөлінісінде ІҚМ аналық (сауын)мал басын орналастыру үшін жайылымдарды бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекені	Жайылым алаңы, (га)	Сауын сиырлардың болуы (бас)	Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)	Жайылымдардың қажеттілігі, (га)	Жайылымдармен қамтамасыз етілмеген (га)	Қажеттіліктің қамтамасыз етілуі, %	Артықшылық, (га)
1	Вознесенка	3018	111	8,5	943,5			2074,5

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Айболат	176,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
2	Айдын	72,0	98	660	0	8,5	1,7	10,2
3	Акбар	547,0	108	365	780	8,5	1,7	10,2
4	Аккудык	49,0	5	0	0	8,5	1,7	10,2
5	Алдияр	113,0	103	20	2	8,5	1,7	10,2
6	Алина-К	115,0	175	12	7	8,5	1,7	10,2
7	Алтай	1 158,0	1 079	0	1	8,5	1,7	10,2
8	Анна	45,0				8,5	1,7	10,2
9	Ардагер	158,0	228	0	0	8,5	1,7	10,2
10	Асар-1	284,0	131	0	0	8,5	1,7	10,2
11	Асет	477,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
12	Асхат	116,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
13	Азат	86,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
14	Бакыт Ж	66,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
15	Батырхан	158,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
16	Бекболат	204,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
17	Берлик	106,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
18	Бостан	82,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
19	Вайнах	46,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
20	Виктор	58,0	10	0	0	8,5	1,7	10,2
21	Владимир К	86,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
22	Восход	44,0	5	0	0	8,5	1,7	10,2
23	Даймох	54,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
24	Дасан	261,0	30	0	0	8,5	1,7	10,2
25	Даулет-1	1,0	18	8	0	8,5	1,7	10,2
26	Дос	65,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
27	Достык-1	553,0	99	0	0	8,5	1,7	10,2
28	Ерсамат	389,0	50	0	0	8,5	1,7	10,2
29	Ерсултан	1 883,0	363	1 256	0	8,5	1,7	10,2
30	Жадыра	213,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
31	Абат	38,0	31	199	0	8,5	1,7	10,2
32	Аист	200,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
33	Женис-С	157,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
34	Жусуп	27,0	4	0	0	8,5	1,7	10,2
35	Зарина	50,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
36	Зенит	52,0	30	0	0	8,5	1,7	10,2
37	Илья	266,0	233	0	0	8,5	1,7	10,2
38	Ирина	68,0	11	0	0	8,5	1,7	10,2
39	Искандер	729,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
40	Канапия	857,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2

41	Каражигит	55,0	5	0	0	8,5	1,7	10,2
42	Карасу	33,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
43	Катюша	51,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
44	Колос	62,0	13	9	0	8,5	1,7	10,2
45	Лада	54,0	0	20	0	8,5	1,7	10,2
46	Ласточка	21,0	8	0	0	8,5	1,7	10,2
47	Марат-К	143,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
48	Мария	68,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
49	Максат	29,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
50	Мейрамгуль	64,0	89	32	5	8,5	1,7	10,2
51	Березовка	185,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
52	Мирас	526,0	196	787	25	8,5	1,7	10,2
53	Мират	37,0	0	25	0	8,5	1,7	10,2
54	Муратбек	188,0	30	3		8,5	1,7	10,2
55	Олжас	1 228,0	154	0	0	8,5	1,7	10,2
56	Отан	82,0	15	81	0	8,5	1,7	10,2
57	Приозерный	138,0	3	0	0	8,5	1,7	10,2
58	Ринат	60,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
59	Салтанат	863,0	13	0	0	8,5	1,7	10,2
60	Сапар	150,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
61	Сержан	69,0	160	89	0	8,5	1,7	10,2
62	Скорпион	50,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
63	Сокол	10,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
64	Софья	22,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
65	Сулужанна	63,0	145	23	0	8,5	1,7	10,2
66	Sagi	106,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
67	Тодосейчук	66,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
68	Улман	44,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
69	Хайрулла	535,0	0	268	0	8,5	1,7	10,2
70	Эдильбай Элит Мартук	1 739,0	0	564	0	8,5	1,7	10,2
71	Экоферма Мечта	138,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
	Барлығы:	16 988,0	3 642	4 421	820	8,5	1,7	10,2

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				Артық жайылымдар , (га)
ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	жиыны (га)	
10	11	12	13	14

0	0	0	0	176,0
833	1 122	0	1 955	-1 883,0
918	621	7 956	9 495	-8 947,5
43	0	0	43	6,5
876	34	20	930	-816,9
1 488	20	71	1 579	-1 464,3
9 172	0	10	9 182	-8 023,7
0	0	0	0	45,0
1 938	0	0	1 938	-1 780,0
1 114	0	0	1 114	-829,5
0	0	0	0	477,0
0	0	0	0	116,0
0	0	0	0	86,0
0	0	0	0	66,0
0	0	0	0	158,0
0	0	0	0	204,0
0	0	0	0	106,0
0	0	0	0	82,0
0	0	0	0	46,0
85	0	0	85	-27,0
0	0	0	0	86,0
43	0	0	43	1,5
0	0	0	0	54,0
255	0	0	255	6,0
153	14	0	167	-165,6
0	0	0	0	65,0
842	0	0	842	-288,5
425	0	0	425	-36,0
3 086	2 135	0	5 221	-3 337,7
0	0	0	0	213,0
264	338	0	602	-563,8
0	0	0	0	200,0
0	0	0	0	157,0
34	0	0	34	-7,0
0	0	0	0	50,0
255	0	0	255	-203,0
1 981	0	0	1 981	-1 714,5
94	0	0	94	-25,5
0	0	0	0	729,0
0	0	0	0	857,0
43	0	0	43	12,5
0	0	0	0	33,0

0	0	0	0	51,0
111	15	0	126	-63,8
0	34	0	34	20,0
68	0	0	68	-47,0
0	0	0	0	143,0
0	0	0	0	68,0
0	0	0	0	29,0
757	54	51	862	-797,9
0	0	0	0	185,0
1 666	1 338	255	3 259	-2 732,9
0	43	0	43	-5,5
255	5	0	260	-72,1
1 309	0	0	1 309	-81,0
128	138	0	265	-183,2
26	0	0	26	112,5
0	0	0	0	60,0
111	0	0	111	752,5
0	0	0	0	150,0
1 360	151	0	1 511	-1 442,3
0	0	0	0	50,0
0	0	0	0	10,0
0	0	0	0	22,0
1 233	39	0	1 272	-1 208,6
0	0	0	0	106,0
0	0	0	0	66,0
0	0	0	0	44,0
0	456	0	456	79,4
0	959	0	959	780,2
0	0	0	0	138,0
30 957	7 516	8 364	46 837	-29 849

Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспарға 2 қосымша

Байнассай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар

Осы Байнассай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар (бұдан әрі – Жоспар) Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңына, Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 "Жайылымдардың жалпы алаңына жүктеменің рұқсат етілген шекті нормасын бекіту туралы" (

нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 11064 болып тіркелген) бұйрығына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 15090 болып тіркелген) бұйрығына сәйкес әзірленді.

Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, жемшөпке қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозуы процестерін болғызбау мақсатында қабылданады және ауыл шаруашылығы жануарларын жаю дәстүрі ескеріледі.

Жоспар құрамында:

1) Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Байнассай ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы) (1 қосымша);

2) Жайылымдары жоқ жеке және (немесе) заңды тұлғалардың ауыл шаруашылығы жануарларының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу және оларды берілетін жайылымдарға ауыстыру (2 қосымша)

3) Байнассай ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі (3 қосымша);

Жоспар жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қараудың жай-күйі туралы мәліметтер, ветеринариялық-санитариялық объектілер туралы мәліметтер, иелерін – жайылым пайдаланушыларды, жеке және (немесе) заңды тұлғаларды көрсете отырып, ауыл шаруашылығы жануарлары мал басының саны туралы деректер, ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер, шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарларының мал басын қалыптастыру туралы мәліметтер, екпе және аридтік жайылымдарда ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері, малды айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер, мемлекеттік органдар, жеке және (немесе) заңды тұлғалар берген өзге де деректер ескеріле отырып қабылданған.

Әкімшілік-аумақтық бөлініс бойынша Байнассай ауылдық округінде 2 ауылдық елді мекендер бар.

Байнассай ауылдық округі аумағының жалпы көлемі 63348 гектар, оның ішінде шабындық - 886 гектар, жайылым жерлері – 22022 гектар, 40440 гектар - басқа алаптар.

Жер санаттары бойынша:

ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер – 31468 гектар;

елді мекендердің жері – 7235 гектар;

қордағы жерлер – 24645 гектар болып бөлінеді.

Табиғи жағдайлар бойынша Байнассай ауылдық округінің аумағы агроклиматтық көрсеткіш бойынша құрғақ далалық зонаға жатады, қатал ұзақ қыста, қысқа қалыпты

ыстық жазда, қыстың және жаз температураларының күрт қарама-қайшылықтарымен, жылдық жауын-шашынның аз мөлшерімен, құрғақшылықпен сипатталады. Өсімдік жамылғысы әртүрлі, селеулі-бетегелі жусанды және бетегелі-жусанды, тобылғы-қараған бұталы өсімдіктер. Топырағы қызыл қоңыр, қоңыр, аз гумусты. Өсімдік жамылғысы тұрақты емес және жеткіліксіз ылғалданған жағдайда, жалпы жазықтық сипатты және аздаған қанық түрлерімен ерекшеленді. Жер оты көктемгі-жазғы-күзгі жайылым ретінде қолданылады, жер бедерінің жағдайына қарай шөп шабуға да болады. Жайылымды тиімді пайдалану, тозуының алдын алу әрбір малды оған қолданылатын шөптің қажеттілігіне қарай орналастыру болып табылады. Ал Байнассай ауылдық округі жайылымдарына жалпы сипаттама жасайтын болсақ, олардың өнімділігі тұрақты емес, жауын-қардың аз-көптігіне қарап әр жылдарда өзгеріп отырады. Шөбінің өнімділігі жылдың ауа райының жағдайына қарай, гектарына 1,0 центнерден 2 центнерге дейін болады. Жайылым шөбінің аздығы және маусымдап пайдаланылатын жайылымдардың бытыраңқылығы себепті малды алыстағы көктемгі, жазғы және күзгі-қысқы жайылымдарға жаюды керек етеді. Кей жылдары қыстың жұмсақтығына қарай шаруашылық құрылымдардың малдары көбіне жайылымда болады.

2023 жылдың 1 қаңтарына Байнассай ауылдық округінде (халықтың жеке ауласы) ірі қара мал 1539 бас, оның ішінде 2581 қой мен ешкілер, 90 бас жылқы бар. Оның ішінде:

Байнассай ауылында: ірі қара мал 986 бас, оның ішінде қой мен ешкілер 2324 бас, жылқы 77 бас. Жайылым көлемі 10545 гектарды құрайды.

Ақмоласай ауылында: ірі қара мал 553 бас, оның ішінде қой мен ешкілер 257 бас, жылқы 13 бас. Жайылым көлемі 4718 гектарды құрайды.

Байнассай ауылдық округінің шаруа қожалықтарындағы мал басы: ірі қара мал 1643 бас, қой мен ешкілер 3431 бас, жылқы 166 басты құрайды.

Шаруа қожалықтарының жайылым алаңы 27325 гектарды құрайды.

Байнассай ауылдық округінде 1 мал дәрігерлік пункті, 1 мал көміндісі бар.

Жайылымдық жемшөп жануарлар рационның едәуір бөлігін құрайды. Шөпте азыққа қарағанда әлдеқайда көп қоректік заттар бар. Малды жайылымда ұстау жақсы дамуына ықпал етеді және жануарлардың өсуін күшейтеді, сау төл алу үшін қолайлы жағдайлар жасалады. Байнассай ауылдық округінде табиғи жайылымдардың маусымдық сипаты айқын байқалады. Байнассай ауылдық округі аумағында мәдени және аридтік жайылымдар жоқ. Барлық жайылымдар саны мен мөлшері жайылымның шығымдылығына, мал санына және жасыл шөпті азықтандыру нормаларына байланысты учаскелерге (қоршауларға) бөлінеді. Байнассай ауылдық округі маңындағы жайылымдар үшін маусымдық жайылымдарды көшпелі жолмен дәстүрлі пайдаланған жөн, ал алыс маусымдық жайылымдарда алдын ала белгіленген учаскелерде мал жаю керек. Жайылымдарды тиімді пайдалану оны пайдалану мерзімінің түрлі схемасын

кезектестіру жолымен жүргізіледі. Жайылым айналымы деп табиғи жайылымдарды бір жылдан бастап жақсартуға бағытталған немесе оның өнімділігін төмендетпей бірнеше жылдан кейін қайталанатын шаралар жүйесі түсініледі. Жалпы, жайылым айналымы мен қоршаған ортаны пайдалану жүйесін қолдану, маусымдар бойынша кезектестіру, өсімдіктердің өнімділігін сақтауға мүмкіндік береді.

Байнассай ауылдық округіндегі кең таралған бетеге, селеу, жусан мен әртүрлі шөптерден тұратын жайылымдар үшін барынша қолайлысы жыл сайын ретімен, жылдың барлық маусымында мал жайып, кезек-кезек 4-белдеулі жайылым айналымын жасау. Әрбір малды қоршап бағатын учаскелер жыл бойы тек бір маусым пайдалануы тиіс, егер учаске көктемде пайдаланылса, келесі жылы бұл учаске жазда, ал келесі жылы күзде пайдалануы тиіс. Тек осы жағдайда ғана жайылымдық өсімдіктердің тұқым тастауы мүмкін және азып тозған учаскелер бұрынғы өнімділігін қалпына келтіре алады.

Жайылымдық процесті реттеу, жайылымның айдау кезектілігі, тыңайтқыштар, өсімдіктерді себу жайылымдардың жалпы өнімділігін арттырады және олардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Байнассай ауылдық округі бойынша ауылшаруашылығы малдарын қамтамасыз ету үшін барлығы 31468 гектар жайылымдық жерлер бар. Елді мекен шегінде 7235 гектар жайылым бар.

Байнассай ауылдық округінде мал айдауға арналған сервитуттар орнатылмаған.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 15 бабына сәйкес жергілікті халықтың мұқтаждығы үшін (Байнассай және Ақмоласай ауылдары) ауылшаруашылығы жануарларының аналық (сауын) мал басын ұстау бойынша елді мекеннің 7235 гектар бар жайылымдық алқаптарында, жүктеме нормасы 10 гектар/бас.

Жүктеме нормасы ірі қара мал басына 8,5 гектар/бас, қой мен ешкілер – 1,7 гектар/бас, жылқы – 10,2 гектар/бас болғанда жергілікті халықтың басқа ауылшаруашылығы малдарын жаю бойынша жайылымдық жерлері.

Қажеттілік:

ірі қара мал үшін – $1539 \text{ бас} \times 8,5 \text{ гектар/бас} = 13081 \text{ гектар}$;

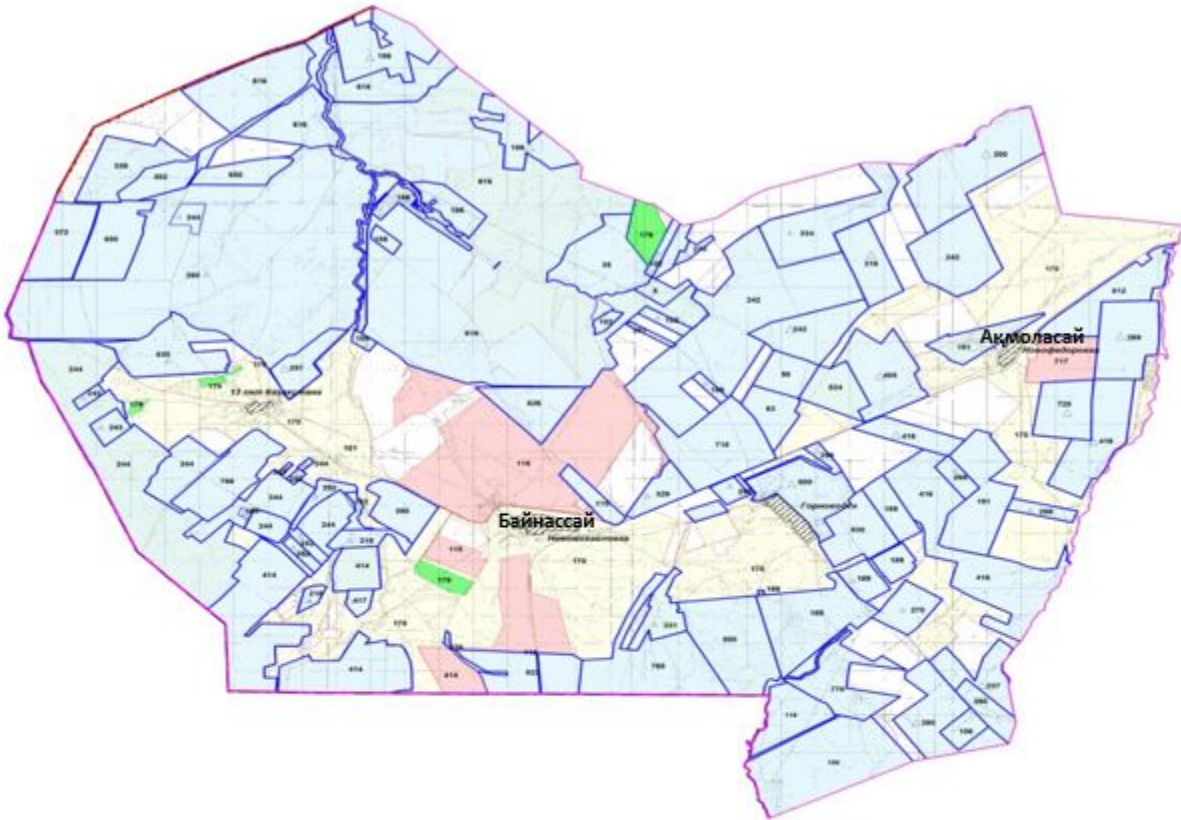
қой мен ешкілер үшін – $2581 \text{ бас} \times 1,7 \text{ гектар/бас} = 1637 \text{ гектар}$;

жылқы үшін – $919 \text{ бас} \times 10,2 \text{ гектар/бас} = 9373 \text{ гектар}$.

Барлығы: 18362 гектар.

Байнассай ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 1
қосымша

Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Байнассай ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы)

Шарты белгілер:

- Ауылдық округтің шекарасы;

- Елді мекендер жерлері санатындағы жайылымдар;

- Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлері санатындағы жайылымдар.

Байнассай ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 2
қосымша

Байнассай ауылдық округі бойынша елді мекендер бөлінісінде ІҚМ аналық (сауын) мал басын орналастыру үшін жайылымдарды бөлу жөніндегі мәліметтер

							Жайылым дармен	
--	--	--	--	--	--	--	-------------------	--

№	Елді мекені	Жайылым алаңы, (га)	Сауын сиырлардың болуы (бас)	Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)	Жайылымдардың қажеттілігі, (га)	қамтамасыз етілмеген (га)	Қажеттіліктің қамтамасыз етілуі, %	Артықшылық, (га)
1	Байнассай	10545	423	8,5	3595,5	-	-	6949,5
2	Ақмоласай	4718	223	8,5	1895,5	-	-	2822,5
	Барлығы	15263	646	8,5	5491,0	-	-	9772

Байнассай ауылдық округі бойынша жер учаскелерінің меншік иелері бөлігінде ауыл парашылығы малдарының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекен	Малдың болуы түрлері бойынша (бас)				Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)				
		ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	ІҚМ
1	Байнассай	986	2324	77	0	8,5	1,7	10,2	0	8381,0
2	Ақмоласай	553	257	13	0	8,5	1,7	10,2	0	4700,0
	Барлығы	1539	2581	90	0	8,5	1,7	10,2	0	13081,0

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				
ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	Қорытынды (га)
8381,0	3950,8	785,4	0	13117,2
4700,0	436,9	132,6	0	5269,5
13081,0	4387,7	918,0	0	18386,7

Байнассай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарға 3 қосымша

Байнассай ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі

№	Жер учаскелерінің жер пайдаланушылардың атауы	Жайылым алаңы, (га)	Түрлері бойынша малдың болуы, (бас)			Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)		
			ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	ІҚМ	ҰМҚ	жылқы
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Адыл	87,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
2	Алдияр-Б	1 627,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
3	Алдияр	336,0	14	20	18	8,5	1,7	10,2
4	Алқонд	62,0	33	0	0	8,5	1,7	10,2
5	Алекс	450,0	20	0	0	8,5	1,7	10,2

6	Арго	80,0	102	0	0	8,5	1,7	10,2
7	Асыл	398,0	12	7	0	8,5	1,7	10,2
8	Бакыт	200,0	138	525	26	8,5	1,7	10,2
9	Баккали	317,0	65	17	0	8,5	1,7	10,2
10	Бейбарыс	588,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
11	Беркут	175,0	0	0	7	8,5	1,7	10,2
12	Габит	498,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
13	Гармаш	252,0	102	37	8	8,5	1,7	10,2
14	Дастан (Часть 1)	2 856,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
15	Есбол	677,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
16	Ерасыл	425,0	21	0	0	8,5	1,7	10,2
17	Жаксы	248,0	42	5	16	8,5	1,7	10,2
18	Жалын	3 623,0	0	1 825	0	8,5	1,7	10,2
19	Кама	59,0	24	19	6	8,5	1,7	10,2
20	Мрия	761,0	191	497	1	8,5	1,7	10,2
21	Назарбай	498,0	92	215	1	8,5	1,7	10,2
22	Ник	149,0	13	23	15	8,5	1,7	10,2
23	Ниет	180,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
24	Огородник	6 657,0	180	0	65	8,5	1,7	10,2
25	Рус	39,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
26	Табын	124,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
27	Тимур И К	537,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
28	Фиалка	998,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
29	Хадиша	85,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
30	Ю г Зарешняк	100,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
31	Елена	853,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
32	Жазит	280,0	26	25	0	8,5	1,7	10,2
33	Мухаш-Ата	200,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
34	Нурахмет	205,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
35	Нурберди	379,0	284	42	0	8,5	1,7	10,2
36	Қызыл-Көл	1 060,0	24	38	0	8,5	1,7	10,2
37	Абдибек	474,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
38	Тасп	788,0	91	0	0	8,5	1,7	10,2
	Барлығы:	27 325,0	1 474	3 295	163	8,5	1,7	10,2

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				Артық жайылымдар, (га)
ІҚМ	ҰМҚ	жылықы	жиыны (га)	
10	11	12	13	14

0	0	0	0	87,0
0	0	0	0	1 627,0
119	34	184	337	-0,6
281	0	0	281	-218,5
170	0	0	170	280,0
867	0	0	867	-787,0
102	12	0	114	284,1
1 173	893	265	2 331	-2 130,7
553	29	0	581	-264,4
0	0	0	0	588,0
0	0	71	71	103,6
0	0	0	0	498,0
867	63	82	1 012	-759,5
0	0	0	0	2 856,0
0	0	0	0	677,0
179	0	0	179	246,5
357	9	163	529	-280,7
0	3 103	0	3 103	520,5
204	32	61	298	-238,5
1 624	845	10	2 479	-1 717,6
782	366	10	1 158	-659,7
111	39	153	303	-153,6
0	0	0	0	180,0
1 530	0	663	2 193	4 464,0
0	0	0	0	39,0
0	0	0	0	124,0
0	0	0	0	537,0
0	0	0	0	998,0
0	0	0	0	85,0
0	0	0	0	100,0
0	0	0	0	853,0
221	43	0	264	16,5
0	0	0	0	200,0
0	0	0	0	205,0
2 414	71	0	2 485	-2 106,4
204	65	0	269	791,4
0	0	0	0	474,0
774	0	0	774	14,5
12 529	5 602	1 663	19 793	7 532

Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024
жылдарға арналған жайылымдарды

Байторысай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар

Осы Байторысай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар (бұдан әрі – Жоспар) Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңына, Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 "Жайылымдардың жалпы алаңына жүктеменің рұқсат етілген шекті нормасын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 11064 болып тіркелген) бұйрығына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 15090 болып тіркелген) бұйрығына сәйкес әзірленді.

Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, жемшөпке қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозуы процестерін болғызбау мақсатында қабылданады және ауыл шаруашылығы жануарларын жаю дәстүрі ескеріледі.

Жоспар құрамында:

1) Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Байторысай ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы) (1 қосымша);

2) Жайылымдары жоқ жеке және (немесе) заңды тұлғалардың ауыл шаруашылығы жануарларының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу және оларды берілетін жайылымдарға ауыстыру (2 қосымша)

3) Байторысай ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі (3 қосымша);

Жоспар жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қараудың жай-күйі туралы мәліметтер, ветеринариялық-санитариялық объектілер туралы мәліметтер, иелерін – жайылым пайдаланушыларды, жеке және (немесе) заңды тұлғаларды көрсете отырып, ауыл шаруашылығы жануарлары мал басының саны туралы деректер, ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер, шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарларының мал басын қалыптастыру туралы мәліметтер, екпе және аридтік жайылымдарда ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері, малды айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер, мемлекеттік органдар, жеке және (немесе) заңды тұлғалар берген өзге де деректер ескеріле отырып қабылданған.

Әкімшілік-аумақтық бөлініс бойынша Байторысай ауылдық округінде 4 ауылдық елді мекендер бар.

Байторысай ауылдық округі аумағының жалпы көлемі 50516 гектар, оның ішінде шабындық - 302 гектар, жайылым жерлері – 11059 гектар, 39155 гектар - басқа алаптар.

Жер санаттары бойынша:

ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер – 34351 гектар;

елді мекендердің жері – 12791 гектар;

қордағы жерлер – 3373 гектар болып бөлінеді.

Табиғи жағдайлар бойынша Байторысай ауылдық округінің аумағы агроклиматтық көрсеткіш бойынша құрғақ далалық зонаға жатады, қатал ұзақ қыста, қысқа қалыпты ыстық жазда, қыстың және жаз температураларының күрт қарама-қайшылықтарымен, жылдық жауын-шашынның аз мөлшерімен, құрғақшылықпен сипатталады. Өсімдік жамылғысы әртүрлі, селеулі-бетегелі жусанды және бетегелі-жусанды, тобылғы-қараған бұталы өсімдіктер. Топырағы қызыл қоңыр, қоңыр, аз гумусты. Өсімдік жамылғысы тұрақты емес және жеткіліксіз ылғалданған жағдайда, жалпы жазықтық сипатты және аздаған қанық түрлерімен ерекшеленді. Жер оты көктемгі-жазғы-күзгі жайылым ретінде қолданылады, жер бедерінің жағдайына қарай шөп шабуға да болады. Жайылымды тиімді пайдалану, тозуының алдын алу әрбір малды оған қолданылатын шөптің қажеттілігіне қарай орналастыру болып табылады. Ал Байторысай ауылдық округі жайылымдарына жалпы сипаттама жасайтын болсақ, олардың өнімділігі тұрақты емес, жауын-қардың аз-көптігіне қарап әр жылдарда өзгеріп отырады. Шөбінің өнімділігі жылдың ауа райының жағдайына қарай, гектарына 1,0 центнерден 2 центнерге дейін болады. Жайылым шөбінің аздығы және маусымдап пайдаланылатын жайылымдардың бытыраңқылығы себепті малды алыстағы көктемгі, жазғы және күзгі-қысқы жайылымдарға жаюды керек етеді. Кей жылдары қыстың жұмсақтығына қарай шаруашылық құрылымдардың малдары көбіне жайылымда болады.

2023 жылдың 1 қаңтарына Байторысай ауылдық округінде (халықтың жеке ауласы) ірі қара мал 1552 бас, оның ішінде аналық мал басы 611 бас, 621 қой мен ешкілер және 174 бас жылқы бар. Оның ішінде:

Байторысай ауылында: ірі қара мал 511 бас, оның ішінде аналық мал 225 бас, қой мен ешкілер 243 бас және жылқы 65 бас. Жайылым көлемі 3666 гектарды құрайды.

Дмитриевка ауылында: ірі қара мал 198 бас, оның ішінде аналық мал 97 бас, қой мен ешкілер 65 бас және жылқы 6 бас. Жайылым көлемі 2326 гектарды құрайды.

Покровка ауылдық округінің шаруа қожалықтарындағы мал басы: ірі қара мал 201 бас, қой мен ешкілер 16 бас және жылқы 2 бас. Жайылым көлемі 3857 гектарды құрайды.

Полтавка ауылдық округінің шаруа қожалықтарындағы мал басы: ірі қара мал 642 бас, қой мен ешкілер 297 бас және жылқы 101 басты құрайды. Жайылым көлемі 5372 гектарды құрайды.

Шаруа қожалықтарының жайылым алаңы 9949 гектарды құрайды.

Байторысай ауылдық округінде 1 мал дәрігерлік пункті, 1 мал көміндісі бар.

Жайылымдық жемшөп жануарлар рационының едәуір бөлігін құрайды. Шөпте азыққа қарағанда әлдеқайда көп қоректік заттар бар. Малды жайылымда ұстау жақсы дамуына ықпал етеді және жануарлардың өсуін күшейтеді, сау төл алу үшін қолайлы жағдайлар жасалады. Байторысай ауылдық округінде табиғи жайылымдардың маусымдық сипаты айқын байқалады. Байторысай ауылдық округі аумағында мәдени және аридтік жайылымдар жоқ. Барлық жайылымдар саны мен мөлшері жайылымның шығымдылығына, мал санына және жасыл шөпті азықтандыру нормаларына байланысты учаскелерге (қоршауларға) бөлінеді. Байторысай ауылдық округі маңындағы жайылымдар үшін маусымдық жайылымдарды көшпелі жолмен дәстүрлі пайдаланған жөн, ал алыс маусымдық жайылымдарда алдын ала белгіленген учаскелерде мал жаю керек. Жайылымдарды тиімді пайдалану оны пайдалану мерзімінің түрлі схемасын кезектестіру жолымен жүргізіледі. Жайылым айналымы деп табиғи жайылымдарды бір жылдан бастап жақсартуға бағытталған немесе оның өнімділігін төмендетпей бірнеше жылдан кейін қайталанатын шаралар жүйесі түсініледі. Жалпы, жайылым айналымы мен қоршаған ортаны пайдалану жүйесін қолдану, маусымдар бойынша кезектестіру, өсімдіктердің өнімділігін сақтауға мүмкіндік береді.

Байторысай ауылдық округіндегі кең таралған бетеге, селеу, жусан мен әртүрлі шөптерден тұратын жайылымдар үшін барынша қолайлысы жыл сайын ретімен, жылдың барлық маусымында мал жайып, кезек-кезек 4-белдеулі жайылым айналымын жасау. Әрбір малды қоршап бағатын учаскелер жыл бойы тек бір маусым пайдалануы тиіс, егер учаске көктемде пайдаланылса, келесі жылы бұл учаске жазда, ал келесі жылы күзде пайдалануы тиіс. Тек осы жағдайда ғана жайылымдық өсімдіктердің тұқым тастауы мүмкін және азып тозған учаскелер бұрынғы өнімділігін қалпына келтіре алады.

Жайылымдық процесті реттеу, жайылымның айдау кезектілігі, тыңайтқыштар, өсімдіктерді себу жайылымдардың жалпы өнімділігін арттырады және олардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Байторысай ауылдық округі бойынша ауылшаруашылығы малдарын қамтамасыз ету үшін барлығы 9949 гектар жайылымдық жерлер бар. Елді мекен шегінде 12791 гектар жайылым бар.

Байторысай ауылдық округінде мал айдауға арналған сервитуттар орнатылмаған.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 15 бабына сәйкес жергілікті халықтың мұқтаждығы үшін (

Байторысай, Дмитриевка, Покровка және Полтавка ауылы) ауылшаруашылығы жануарларының аналық (сауын) мал басын ұстау бойынша елді мекеннің 12791 гектар бар жайылымдық алқаптарында, жүктеме нормасы 10 гектар.

Жүктеме нормасы ірі қара мал басына 8,5 гектар/бас, қой мен ешкілер – 1,7 гектар/бас, жылқы – 10,2 гектар/бас болғанда жергілікті халықтың басқа ауылшаруашылығы малдарын жаю бойынша жайылымдық жерлері.

Қажеттілік:

ірі қара мал үшін – $1552 \text{ бас} \times 8,5 \text{ гектар/бас} = 13192 \text{ гектар}$;

қой мен ешкілер үшін – $621 \text{ бас} \times 1,7 \text{ гектар/бас} = 1055,7 \text{ гектар}$;

жылқы үшін – $174 \text{ бас} \times 10,2 \text{ гектар/бас} = 1774,8 \text{ гектар}$.

Барлығы: 16022,5 гектар.

Байторысай ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 1
қосымша

Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Байторысай ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы)

1	Байторысай	3666	225	8,5	1912,5	-	-	1753,5
2	Дмитриевка	2326	97	8,5	824,5	-	-	1501,5
3	Покровка	3857	64	8,5	544,0			3313
4	Полтавка	5372	225	8,5	1912,5			3459,5
	Барлығы	15221	611	8,5	5193,0	-	-	10027,5

Байторысай ауылдық округі бойынша жер учаскелерінің меншік иелері бөлігінде ауыл шаруашылығы малдарының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекен	Малдың болуы түрлері бойынша (бас)				Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)			
		ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе
1	Байторысай	511	243	65	0	8,5	1,7	10,2	0
2	Дмитриевка	198	65	6	0	8,5	1,7	10,2	0
3	Покровка	201	16	2	0	8,5	1,7	10,2	0
4	Полтавка	642	297	101	0	8,5	1,7	10,2	0
	Барлығы	1552	621	174	0	8,5	1,7	10,2	0

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				
ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	Қорытынды (га)
4343,5	413,1	663,0	0	5419,6
1683,0	110,5	61,2	0	1854,7
1708,5	27,2	20,4	0	1756,1
5457,0	504,9	1030,2	0	6992,1
13192,0	1055,7	1774,8	0	16022,5

Байторысай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарға 3 қосымша

Байторысай ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі

№	Жер учаскелерінің жер пайдаланушылардың атауы	Жайылым алаңы, (га)	Түрлері бойынша малдың болуы, (бас)			Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)		
			ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	ІҚМ	ҰМҚ	жылқы
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Александр	218,0	60	0	0	8,5	1,7	10,2

2	Агайынды	56,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
3	Акбидай	49,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
4	Акбулак	113,0	9	0	0	8,5	1,7	10,2
5	Акжан	288,0	55	154	28	8,5	1,7	10,2
6	Алтай	1 259,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
7	Алтын-Же р	87,0	0	20	0	8,5	1,7	10,2
8	Алмаз	60,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
9	Амангельд ы	89,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
10	Арай	50,0	0	10	0	8,5	1,7	10,2
11	Аргын	263,0	237	0	0	8,5	1,7	10,2
12	Асан	191,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
13	Болашак	50,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
14	Виктор	390,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
15	Вектор	78,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
16	Дикан+К	731,0	147	0	0	8,5	1,7	10,2
17	Дияр-Ата	395,0	11	0	0	8,5	1,7	10,2
18	Жанель	543,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
19	Жасмин	43,0	5	0	0	8,5	1,7	10,2
20	Карпаты	71,0	3	0	0	8,5	1,7	10,2
21	Казахия	639,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
22	Колос	852,0	0	0	310	8,5	1,7	10,2
23	Кызылсай -1	325,0	10	0	0	8,5	1,7	10,2
24	Макпал	89,0	19	0	0	8,5	1,7	10,2
25	Мечта	176,0	13	0	0	8,5	1,7	10,2
26	Николай	58,0	10	0	0	8,5	1,7	10,2
27	Орион	99,0	7	0	0	8,5	1,7	10,2
28	П-Руслан	232,0	5	6	4	8,5	1,7	10,2
29	Рахат	79,0	6	0	0	8,5	1,7	10,2
30	Рахима	63,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
31	Ритм	110,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
32	Родник	464,0	8	0	0	8,5	1,7	10,2
33	Рубин-5	21,0	2	0	0	8,5	1,7	10,2
34	Слушаш	34,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
35	Сункар	89,0	14	0	0	8,5	1,7	10,2
36	Тамаша	387,0	34	17	0	8,5	1,7	10,2
37	Торангул	740,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
38	Шаруа	89,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
39	Шынар	379,0	3	0	0	8,5	1,7	10,2
	Барлығы:	9 949,0	658	207	342	8,5	1,7	10,2

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				Артық жайылымдар , (га)
ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	жиыны (га)	
10	11	12	13	14
510	0	0	510	-292,0
0	0	0	0	56,0
0	0	0	0	49,0
77	0	0	77	36,5
468	262	286	1 015	-726,9
0	0	0	0	1 259,0
0	34	0	34	53,0
0	0	0	0	60,0
0	0	0	0	89,0
0	17	0	17	33,0
2 015	0	0	2 015	-1 751,5
0	0	0	0	191,0
0	0	0	0	50,0
0	0	0	0	390,0
0	0	0	0	78,0
1 250	0	0	1 250	-518,5
94	0	0	94	301,5
0	0	0	0	543,0
43	0	0	43	0,5
26	0	0	26	45,5
0	0	0	0	639,0
0	0	3 162	3 162	-2 310,0
85	0	0	85	240,0
162	0	0	162	-72,5
111	0	0	111	65,5
85	0	0	85	-27,0
60	0	0	60	39,5
43	10	41	94	138,5
51	0	0	51	28,0
0	0	0	0	63,0
0	0	0	0	110,0
68	0	0	68	396,0
17	0	0	17	4,0
0	0	0	0	34,0
119	0	0	119	-30,0
289	29	0	318	69,1
0	0	0	0	740,0

0	0	0	0	89,0
26	0	0	26	353,5
5 593	352	3 488	9 433	516

Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспарға 4 қосымша

Жайсан ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар

Осы Жайсан ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар (бұдан әрі – Жоспар) Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңына, Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 "Жайылымдардың жалпы алаңына жүктеменің рұқсат етілген шекті нормасын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 11064 болып тіркелген) бұйрығына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 15090 болып тіркелген) бұйрығына сәйкес әзірленді.

Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, жемшөпке қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозуы процестерін болғызбау мақсатында қабылданады және ауыл шаруашылығы жануарларын жаю дәстүрі ескеріледі.

Жоспар құрамында:

1) Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Жайсан ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы) (1 қосымша);

2) Жайылымдары жоқ жеке және (немесе) заңды тұлғалардың ауыл шаруашылығы жануарларының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу және оларды берілетін жайылымдарға ауыстыру (2 қосымша)

3) Жайсан ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі (3 қосымша);

Жоспар жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қараудың жай-күйі туралы мәліметтер, ветеринариялық-санитариялық объектілер туралы мәліметтер, иелерін – жайылым пайдаланушыларды, жеке және (немесе) заңды тұлғаларды көрсете отырып, ауыл шаруашылығы жануарлары мал басының саны туралы деректер, ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер, шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарларының мал басын

қалыптастыру туралы мәліметтер, екпе және аридтік жайылымдарда ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері, малды айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер, мемлекеттік органдар, жеке және (немесе) заңды тұлғалар берген өзге де деректер ескеріле отырып қабылданған.

Әкімшілік-аумақтық бөлініс бойынша Жайсан ауылдық округінде 2 ауылдық елді мекендер бар.

Жайсан ауылдық округі аумағының жалпы көлемі 53999 гектар, оның ішінде шабындық - 2465 гектар, жайылым жерлері – 24928 гектар, 26606 гектар - басқа алаптар.

Жер санаттары бойынша:

ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер – 25126 гектар;

елді мекендердің жері – 16823 гектар;

қордағы жерлер – 12050 гектар болып бөлінеді.

Табиғи жағдайлар бойынша Жайсан ауылдық округінің аумағы агроклиматтық көрсеткіш бойынша құрғақ далалық зонаға жатады, катал ұзақ қыста, қысқа қалыпты ыстық жазда, қыстың және жаз температураларының күрт қарама-қайшылықтарымен, жылдық жауын-шашынның аз мөлшерімен, құрғақшылықпен сипатталады. Өсімдік жамылғысы әртүрлі, селеулі-бетегелі жусанды және бетегелі-жусанды, тобылғы-қараған бұталы өсімдіктер. Топырағы қызыл қоңыр, қоңыр, аз гумусты. Өсімдік жамылғысы тұрақты емес және жеткіліксіз ылғалданған жағдайда, жалпы жазықтық сипатты және аздаған қанық түрлерімен ерекшеленді. Жер оты көктемгі-жазғы-күзгі жайылым ретінде қолданылады, жер бедерінің жағдайына қарай шөп шабуға да болады. Жайылымды тиімді пайдалану, тозуының алдын алу әрбір малды оған қолданылатын шөптің қажеттілігіне қарай орналастыру болып табылады. Ал Жайсан ауылдық округі жайылымдарына жалпы сипаттама жасайтын болсақ, олардың өнімділігі тұрақты емес, жауын-қардың аз-көптігіне қарап әр жылдарда өзгеріп отырады. Шөбінің өнімділігі жылдың ауа райының жағдайына қарай, гектарына 1,0 центнерден 2 центнерге дейін болады. Жайылым шөбінің аздығы және маусымдап пайдаланылатын жайылымдардың бытыраңқылығы себепті малды алыстағы көктемгі, жазғы және күзгі-қысқы жайылымдарға жаюды керек етеді. Кей жылдары қыстың жұмсақтығына қарай шаруашылық құрылымдардың малдары көбіне жайылымда болады.

2023 жылдың 1 қаңтарына Жайсан ауылдық округінде (халықтың жеке ауласы) ірі қара мал 3088 бас, 7387 қой мен ешкілер 4788 бас және жылқы 680 бас бар. Оның ішінде:

Жайсан ауылында: ірі қара мал 1957 бас, қой мен ешкілер 3554 бас және жылқы 305 бас. Жайылым көлемі 9733 гектарды құрайды.

Көкпекті ауылында: ірі қара мал 790 бас, қой мен ешкілер 1083 бас, жылқы 364 басты құрайды.

Шаруа қожалықтарының жайылым алаңы 25127 гектарды құрайды.

Жайсан ауылдық округінде 1 мал дәрігерлік пункті, 1 мал көміндісі бар.

Жайылымдық жемшөп жануарлар рационының едәуір бөлігін құрайды. Шөпте азыққа қарағанда әлдеқайда көп қоректік заттар бар. Малды жайылымда ұстау жақсы дамуына ықпал етеді және жануарлардың өсуін күшейтеді, сау төл алу үшін қолайлы жағдайлар жасалады. Жайсан ауылдық округінде табиғи жайылымдардың маусымдық сипаты айқын байқалады. Жайсан ауылдық округі аумағында мәдени және аридтік жайылымдар жоқ. Барлық жайылымдар саны мен мөлшері жайылымның шығымдылығына, мал санына және жасыл шөпті азықтандыру нормаларына байланысты учаскелерге (қоршауларға) бөлінеді. Жайсан ауылдық округі маңындағы жайылымдар үшін маусымдық жайылымдарды көшпелі жолмен дәстүрлі пайдаланған жөн, ал алыс маусымдық жайылымдарда алдын ала белгіленген учаскелерде мал жаю керек. Жайылымдарды тиімді пайдалану оны пайдалану мерзімінің түрлі схемасын кезектестіру жолымен жүргізіледі. Жайылым айналымы деп табиғи жайылымдарды бір жылдан бастап жақсартуға бағытталған немесе оның өнімділігін төмендетпей бірнеше жылдан кейін қайталанатын шаралар жүйесі түсініледі. Жалпы, жайылым айналымы мен қоршаған ортаны пайдалану жүйесін қолдану, маусымдар бойынша кезектестіру, өсімдіктердің өнімділігін сақтауға мүмкіндік береді.

Жайсан ауылдық округіндегі кең таралған бетеге, селеу, жусан мен әртүрлі шөптерден тұратын жайылымдар үшін барынша қолайлысы жыл сайын ретімен, жылдың барлық маусымында мал жайып, кезек-кезек 4-белдеулі жайылым айналымын жасау. Әрбір малды қоршап бағатын учаскелер жыл бойы тек бір маусым пайдалануы тиіс, егер учаске көктемде пайдаланылса, келесі жылы бұл учаске жазда, ал келесі жылы күзде пайдалануы тиіс. Тек осы жағдайда ғана жайылымдық өсімдіктердің тұқым тастауы мүмкін және азып тозған учаскелер бұрынғы өнімділігін қалпына келтіре алады.

Жайылымдық процесті реттеу, жайылымның айдау кезектілігі, тыңайтқыштар, өсімдіктерді себу жайылымдардың жалпы өнімділігін арттырады және олардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Жайсан ауылдық округі бойынша ауылшаруашылығы малдарын қамтамасыз ету үшін барлығы 53999 гектар жайылымдық жерлер бар. Елді мекен шегінде 16823 гектар жайылым бар.

Жайсан ауылдық округінде мал айдауға арналған сервитуттар орнатылмаған.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 15 бабына сәйкес жергілікті халықтың мұқтаждығы үшін (Жайсан, Жанатан және Көкпекті ауылы) ауылшаруашылығы жануарларының аналық (сауын) мал басын ұстау бойынша елді мекеннің 16823 гектар бар жайылымдық алқаптарында, жүктеме нормасы 10 гектар.

Жүктеме нормасы ірі қара мал басына 8,5 гектар/бас, қой мен ешкілер – 1,7 гектар/бас, жылқы – 10,2 гектар/бас, болғанда жергілікті халықтың басқа ауылшаруашылығы малдарын жаю бойынша жайылымдық жерлері.

Қажеттілік:

ірі қара мал үшін – $3088 \text{ бас} \times 8,5 \text{ гектар/бас} = 26248 \text{ гектар}$;

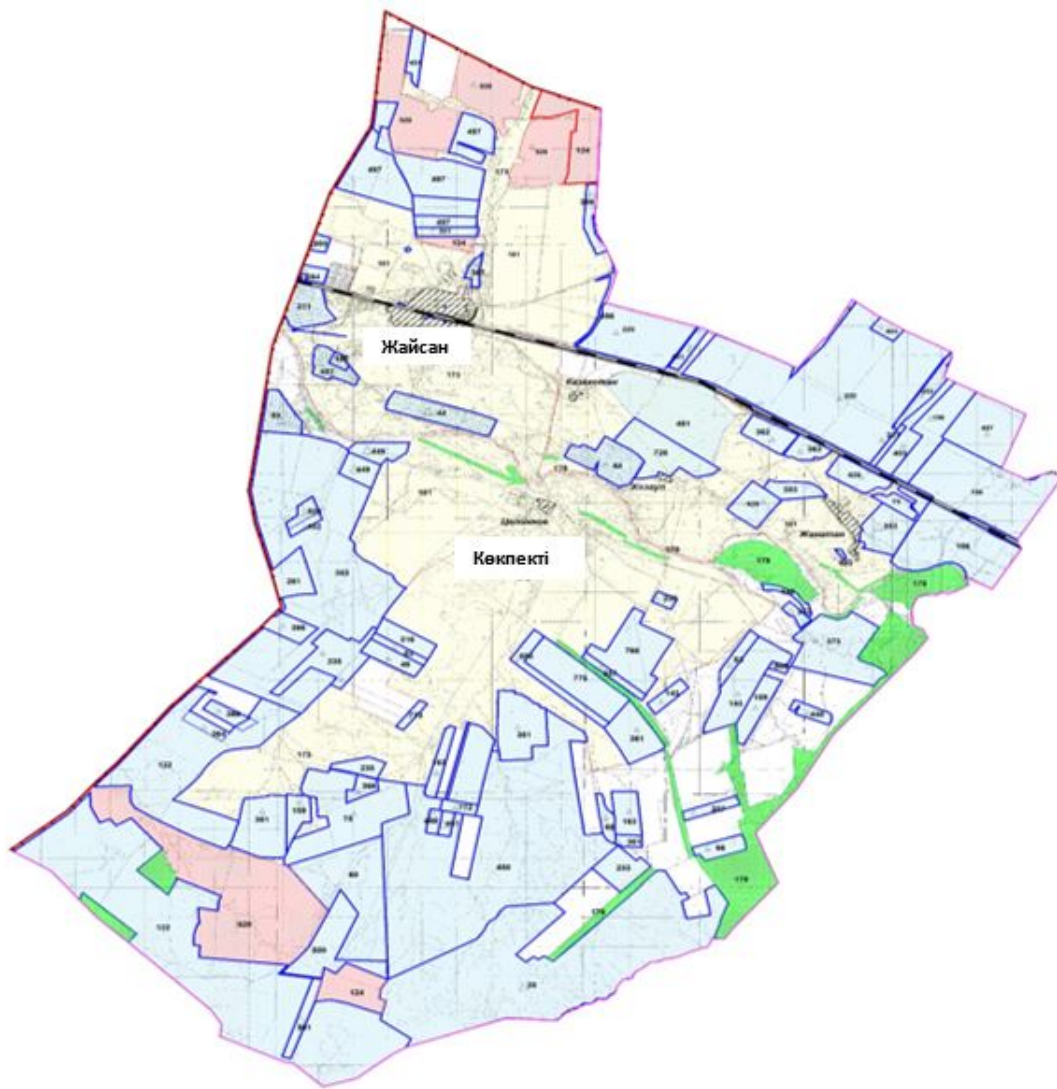
қой мен ешкілер үшін – $4788 \text{ бас} \times 1,7 \text{ гектар/бас} = 8139 \text{ гектар}$;

жылқы үшін – $680 \text{ бас} \times 10,2 \text{ гектар/бас} = 6936 \text{ гектар}$;

Барлығы: 41323 гектар.

Жайсан ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 1
қосымша

Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Жайсан ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (қартасы)

Шарты белгілер:

- Ауылдық округтің шекарасы;

- Елді мекендер жерлері санатындағы жайылымдар;

- Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлері санатындағы жайылымдар.

Жайсан ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарға 2 қосымша

Жайсан ауылдық округі бойынша елді мекендер бөлінісінде ІҚМ аналық (сауын) мал басын орналастыру үшін жайылымдарды бөлу жөніндегі мәліметтер

											Жайылым дармен		
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----------------	--	--

№	Елді мекені	Жайылым алаңы, (га)	Сауын сиырлардың болуы (бас)	Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)	Жайылымдардың қажеттілігі, (га)	қамтамасыз етілмеген (га)	Қажеттіліктің қамтамасыз етілуі, %	Артықшылық, (га)
1	Жайсан	9733	1957	8,5	16634	-	-	-6901
2	Көкпекті	4458	790	8,5	6715			-2257
	Барлығы	16823	3088	8,5	26248	-	-	-9424

Жайсан ауылдық округі бойынша жер учаскелерінің меншік иелері бөлігінде ауыл шаруашылығы малдарының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекен	Малдың болуы түрлері бойынша (бас)				Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)			
		ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе
1	Жайсан	1957	3554	305	0	8,5	1,7	10,2	0
2	Көкпекті	790	1083	364	0	8,5	1,7	10,2	0
	Барлығы	3088	4788	680	0	8,5	1,7	10,2	0

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				
ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	Қорытынды (га)
16634	36250,8	3111	0	55995,8
6715	11046,6	3712,8	0	21474,4
26248	48837,6	6936	0	82021,6

Жайсан ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарға 3 қосымша

Жайсан ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі

№	Жер учаскелерінің жер пайдаланушылардың атауы	Жайылым алаңы, (га)	Түрлері бойынша малдың болуы, (бас)			Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)		
			ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	ІҚМ	ҰМҚ	жылқы
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Дастан-Часть2	213,0	37	0	0	8,5	1,7	10,2
2	Актанәу-Әлит	326,0	82	543	9	8,5	1,7	10,2
3	Нурбик	327,0	226	30	30	8,5	1,7	10,2
4	Ораз	40,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
5	Өркенді	28,0	104	0	0	8,5	1,7	10,2

6	Адилгали	120,0	24	0	0	8,5	1,7	10,2
7	Адилет	136,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
8	Айдос	435,0	0	0	13	8,5	1,7	10,2
9	Алтай	2 570,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
10	Альжан	71,0	20	100	20	8,5	1,7	10,2
11	Аманат	594,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
12	Амир-А	138,0	25	30	0	8,5	1,7	10,2
13	Ануар	324,0	30	20	0	8,5	1,7	10,2
14	Асхат	116,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
15	Бердибай	47,0	2	48	0	8,5	1,7	10,2
16	Дастан Дарханбае в	132,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
17	Досмагамб ет	112,0	27	15	8	8,5	1,7	10,2
18	Ералы	2 914,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
19	Жайсан	1 299,0	100	0	0	8,5	1,7	10,2
20	Жайык	754,0	81	72	0	8,5	1,7	10,2
21	Жалын -1	360,0	60	0	8	8,5	1,7	10,2
22	Заманым	2 888,0	98	190	0	8,5	1,7	10,2
23	Кадыр	277,0	27	50	5	8,5	1,7	10,2
24	Каир	109,0	0	75	0	8,5	1,7	10,2
25	Курмаш	2 591,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
26	Мухтар	422,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
27	Наурызгал и	858,0	329	0	260	8,5	1,7	10,2
28	Орынгали	50,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
29	Өркендеу	380,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
30	Рамай	4 040,0	0	0	210	8,5	1,7	10,2
31	Рахимжан	300,0	204	60	2	8,5	1,7	10,2
32	Султанбек	120,0	39	40	26	8,5	1,7	10,2
33	Сырга	99,0	23	0	13	8,5	1,7	10,2
34	Тын	311,0	14	27	0	8,5	1,7	10,2
35	Хаким	337,0	19	60	0	8,5	1,7	10,2
36	Ырыс	71,0	4	8	1	8,5	1,7	10,2
	Барлығы:	23 909,0	1 575	1 368	605	8,5	1,7	10,2

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				Артық жайылымдар , (га)
ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	жиыны (га)	
10	11	12	13	14
315	0	0	315	-101,5
697	923	92	1 712	-1 385,9

1 921	51	306	2 278	-1 951,0
0	0	0	0	40,0
884	0	0	884	-856,0
204	0	0	204	-84,0
0	0	0	0	136,0
0	0	133	133	302,4
0	0	0	0	2 570,0
170	170	204	544	-473,0
0	0	0	0	594,0
213	51	0	264	-125,5
255	34	0	289	35,0
0	0	0	0	116,0
17	82	0	99	-51,6
0	0	0	0	132,0
230	26	82	337	-224,6
0	0	0	0	2 914,0
850	0	0	850	449,0
689	122	0	811	-56,9
510	0	82	592	-231,6
833	323	0	1 156	1 732,0
230	85	51	366	-88,5
0	128	0	128	-18,5
0	0	0	0	2 591,0
0	0	0	0	422,0
2 797	0	2 652	5 449	-4 590,5
0	0	0	0	50,0
0	0	0	0	380,0
0	0	2 142	2 142	1 898,0
1 734	102	20	1 856	-1 556,4
332	68	265	665	-544,7
196	0	133	328	-229,1
119	46	0	165	146,1
162	102	0	264	73,5
34	14	10	58	13,2
13 388	2 326	6 171	21 884	2 025

Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024
жылдарға арналған жайылымдарды
басқару және оларды пайдалану
жөніндегі жоспарға 5 қосымша

**Қаратоғай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі
2023-2024 жылдарға арналған жоспар**

Осы Қаратоғай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар (бұдан әрі – Жоспар) Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңына, Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 "Жайылымдардың жалпы алаңына жүктеменің рұқсат етілген шекті нормасын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 11064 болып тіркелген) бұйрығына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 15090 болып тіркелген) бұйрығына сәйкес әзірленді.

Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, жемшөпке қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозуы процестерін болғызбау мақсатында қабылданады және ауыл шаруашылығы жануарларын жаю дәстүрі ескеріледі.

Жоспар құрамында:

1) Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Қаратоғай ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы) (1 қосымша);

2) Жайылымдары жоқ жеке және (немесе) заңды тұлғалардың ауыл шаруашылығы жануарларының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу және оларды берілетін жайылымдарға ауыстыру (2 қосымша)

3) Қаратоғай ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі (3 қосымша);

Жоспар жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қараудың жай-күйі туралы мәліметтер, ветеринариялық-санитариялық объектілер туралы мәліметтер, иелерін – жайылым пайдаланушыларды, жеке және (немесе) заңды тұлғаларды көрсете отырып, ауыл шаруашылығы жануарлары мал басының саны туралы деректер, ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер, шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарларының мал басын қалыптастыру туралы мәліметтер, екпе және аридтік жайылымдарда ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері, малды айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер, мемлекеттік органдар, жеке және (немесе) заңды тұлғалар берген өзге де деректер ескеріле отырып қабылданған.

Әкімшілік-аумақтық бөлініс бойынша Қаратоғай ауылдық округінде 1 ауылдық елді мекендер бар.

Қаратоғай ауылдық округі аумағының жалпы көлемі 22840 гектар, оның ішінде шабындық - 15 гектар, жайылым жерлері – 10930 гектар, 11895 гектар - басқа алаптар.

Жер санаттары бойынша:

ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер – 13823 гектар;

елді мекендердің жері – 4915 гектар;

қордағы жерлер – 4102 гектар болып бөлінеді.

Табиғи жағдайлар бойынша Қаратоғай ауылдық округінің аумағы агроклиматтық көрсеткіш бойынша құрғақ далалық зонаға жатады, қатал ұзақ қыста, қысқа қалыпты ыстық жазда, қыстың және жаз температураларының күрт қарама-қайшылықтарымен, жылдық жауын-шашынның аз мөлшерімен, құрғақшылықпен сипатталады. Өсімдік жамылғысы әртүрлі, селеулі-бетегелі жусанды және бетегелі-жусанды, тобылғы-қараған бұталы өсімдіктер. Топырағы қызыл қоңыр, қоңыр, аз гумусты. Өсімдік жамылғысы тұрақты емес және жеткіліксіз ылғалданған жағдайда, жалпы жазықтық сипатты және аздаған қанық түрлерімен ерекшеленді. Жер оты көктемгі-жазғы-күзгі жайылым ретінде қолданылады, жер бедерінің жағдайына қарай шөп шабуға да болады. Жайылымды тиімді пайдалану, тозуының алдын алу әрбір малды оған қолданылатын шөптің қажеттілігіне қарай орналастыру болып табылады. Ал Қаратоғай ауылдық округі жайылымдарына жалпы сипаттама жасайтын болсақ, олардың өнімділігі тұрақты емес, жауын-қардың аз-көптігіне қарап әр жылдарда өзгеріп отырады. Шөбінің өнімділігі жылдың ауа райының жағдайына қарай, гектарына 1,0 центнерден 2 центнерге дейін болады. Жайылым шөбінің аздығы және маусымдап пайдаланылатын жайылымдардың бытыраңқылығы себепті малды алыстағы көктемгі, жазғы және күзгі-қысқы жайылымдарға жаюды керек етеді. Кей жылдары қыстың жұмсақтығына қарай шаруашылық құрылымдардың малдары көбіне жайылымда болады.

2023 жылдың 1 қаңтарына Қаратоғай ауылдық округінде (халықтың жеке ауласы) ірі қара мал 1160 бас, 1570 қой мен ешкілер және 143 бас жылқы бар. Оның ішінде:

Қаратоғай ауылында: ірі қара мал 715 бас, оның ішінде аналық мал 365 бас, қой мен ешкілер 227 бас және жылқы 121 бас. Жайылым көлемі 7526 гектарды құрайды.

Шаруа қожалықтарының жайылым алаңы 13823 гектарды құрайды.

Қаратоғай ауылдық округінде 1 мал дәрігерлік пункті, 1 мал көміндісі бар.

Жайылымдық жемшөп жануарлар рационының едәуір бөлігін құрайды. Шөпте азыққа қарағанда әлдеқайда көп қоректік заттар бар. Малды жайылымда ұстау жақсы дамуына ықпал етеді және жануарлардың өсуін күшейтеді, сау төл алу үшін қолайлы жағдайлар жасалады. Қаратоғай ауылдық округінде табиғи жайылымдардың маусымдық сипаты айқын байқалады. Қаратоғай ауылдық округі аумағында мәдени және аридтік жайылымдар жоқ. Барлық жайылымдар саны мен мөлшері жайылымның шығымдылығына, мал санына және жасыл шөпті азықтандыру нормаларына байланысты учаскелерге (қоршауларға) бөлінеді. Қаратоғай ауылдық округі маңындағы жайылымдар үшін маусымдық жайылымдарды көшпелі жолмен дәстүрлі пайдаланған жөн, ал алыс маусымдық жайылымдарда алдын ала белгіленген учаскелерде мал жаю керек. Жайылымдарды тиімді пайдалану оны пайдалану мерзімінің түрлі схемасын

кезектестіру жолымен жүргізіледі. Жайылым айналымы деп табиғи жайылымдарды бір жылдан бастап жақсартуға бағытталған немесе оның өнімділігін төмендетпей бірнеше жылдан кейін қайталанатын шаралар жүйесі түсініледі. Жалпы, жайылым айналымы мен қоршаған ортаны пайдалану жүйесін қолдану, маусымдар бойынша кезектестіру, өсімдіктердің өнімділігін сақтауға мүмкіндік береді.

Қаратоғай ауылдық округіндегі кең таралған бетеге, селеу, жусан мен әртүрлі шөптерден тұратын жайылымдар үшін барынша қолайлысы жыл сайын ретімен, жылдың барлық маусымында мал жайып, кезек-кезек 4-белдеулі жайылым айналымын жасау. Әрбір малды қоршап бағатын учаскелер жыл бойы тек бір маусым пайдалануы тиіс, егер учаске көктемде пайдаланылса, келесі жылы бұл учаске жазда, ал келесі жылы күзде пайдалануы тиіс. Тек осы жағдайда ғана жайылымдық өсімдіктердің тұқым тастауы мүмкін және азып тозған учаскелер бұрынғы өнімділігін қалпына келтіре алады.

Жайылымдық процесті реттеу, жайылымның айдау кезектілігі, тыңайтқыштар, өсімдіктерді себу жайылымдардың жалпы өнімділігін арттырады және олардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Қаратоғай ауылдық округі бойынша ауылшаруашылығы малдарын қамтамасыз ету үшін барлығы 13823 гектар жайылымдық жерлер бар. Елді мекен шегінде 4915 гектар жайылым бар.

Қаратоғай ауылдық округінде мал айдауға арналған сервитуттар орнатылмаған.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 15 бабына сәйкес жергілікті халықтың мұқтаждығы үшін (Қаратоғай ауылы) ауылшаруашылығы жануарларының аналық (сауын) мал басын ұстау бойынша елді мекеннің 119433 гектар бар жайылымдық алқаптарында, жүктеме нормасы 10 гектар/бас.

Жүктеме нормасы ірі қара мал басына 8,5 гектар/бас, қой мен ешкілер – 1,7 гектар/бас, жылқы – 10,2 гектар/бас, болғанда жергілікті халықтың басқа ауылшаруашылығы малдарын жаю бойынша жайылымдық жерлері.

Қажеттілік:

ірі қара мал үшін – $1160 \text{ бас} \times 8,5 \text{ гектар/бас} = 9860 \text{ гектар}$;

қой мен ешкілер үшін – $1570 \text{ бас} \times 1,7 \text{ гектар/бас} = 2669 \text{ гектар}$;

жылқы үшін – $143 \text{ бас} \times 10,2 \text{ гектар/бас} = 1458,6 \text{ гектар}$;

Барлығы: 13987,6 гектар.

Қаратоғай ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 1
қосымша

			ың болуы (бас)	нормасы 1 бас, (га)	қажеттілігі , (га)	з етілмеген (га)	қамтамасы (з етілуі, %	
1	Қаратоғай	7526	715	8,5	6077,5	-	-	1448,5
	Барлығы	7526	715	8,5	6077,0	-	-	1448,5

Қаратоғай ауылдық округі бойынша жер учаскелерінің меншік иелері бөлігінде ауыл шаруашылығы малдарының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекен	Малдың болуы түрлері бойынша (бас)				Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)			
		ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе
1	Қаратоғай	1308	227	143	0	8,5	1,7	10,2	0
	Барлығы	1308	227	143	0	8,5	1,7	10,2	0

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				
ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	Қорытынды (га)
11118	385,9	1458,6	0	12962,5
11118	385,9	1458,6	0	12962,5

Қаратоғай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарға 3 қосымша

Қаратоғай ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі

№	Жер учаскелерінің жер пайдаланушылардың атауы	Жайылым алаңы, (га)	Түрлері бойынша малдың болуы, (бас)			Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)		
			ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	ІҚМ	ҰМҚ	жылқы
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Акбокен	919,0	3	81	0	8,5	1,7	10,2
2	Алем	399,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
3	Аружан	173,0	7	45		8,5	1,7	10,2
4	Арыстанғали	720,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
5	Асеб	296,0	43	35	0	8,5	1,7	10,2
6	Бес-Кала	1 654,0	223	0	0	8,5	1,7	10,2
7	Болашак	467,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
8	Жана Турмыс	155,0	142	0	0	8,5	1,7	10,2

9	Замза	148,0	70	0	0	8,5	1,7	10,2
10	Кудас	1 175,0	175	26	0	8,5	1,7	10,2
11	Нур-Тас	909,0	106	23		8,5	1,7	10,2
12	Оралман	261,0	20	17	0	8,5	1,7	10,2
13	Тасп	293,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
14	Таукел	969,0	179	0	0	8,5	1,7	10,2
15	Тимур	132,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
16	Шегем-Ата	369,0	225	0	0	8,5	1,7	10,2
	Барлығы:	9 039,0	1 193	227	0	8,5	1,7	10,2

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				Артық жайылымдар
ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	жиыны (га)	, (га)
10	11	12	13	14
26	138	0	163	755,8
0	0	0	0	399,0
60	77	0	136	37,0
0	0	0	0	720,0
366	60	0	425	-129,0
1 896	0	0	1 896	-241,5
0	0	0	0	467,0
1 207	0	0	1 207	-1 052,0
595	0	0	595	-447,0
1 488	44	0	1 532	-356,7
901	39	0	940	-31,1
170	29	0	199	62,1
0	0	0	0	293,0
1 522	0	0	1 522	-552,5
0	0	0	0	132,0
1 913	0	0	1 913	-1 543,5
10 141	386	0	10 526	-1 487

Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспарға 6 қосымша

Қарашай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар

Осы Қарашай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар (бұдан әрі – Жоспар) Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңына, Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 "Жайылымдардың

жалпы алаңына жүктеменің рұқсат етілген шекті нормасын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 11064 болып тіркелген) бұйрығына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 15090 болып тіркелген) бұйрығына сәйкес әзірленді.

Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, жемшөпке қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозуы процестерін болғызбау мақсатында қабылданады және ауыл шаруашылығы жануарларын жаю дәстүрі ескеріледі.

Жоспар құрамында:

1) Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Қарашай ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы) (1 қосымша);

2) Жайылымдары жоқ жеке және (немесе) заңды тұлғалардың ауыл шаруашылығы жануарларының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу және оларды берілетін жайылымдарға ауыстыру (2 қосымша)

3) Қарашай ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі (3 қосымша);

Жоспар жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қараудың жай-күйі туралы мәліметтер, ветеринариялық-санитариялық объектілер туралы мәліметтер, иелерін – жайылым пайдаланушыларды, жеке және (немесе) заңды тұлғаларды көрсете отырып, ауыл шаруашылығы жануарлары мал басының саны туралы деректер, ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер, шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарларының мал басын қалыптастыру туралы мәліметтер, екпе және аридтік жайылымдарда ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері, малды айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер, мемлекеттік органдар, жеке және (немесе) заңды тұлғалар берген өзге де деректер ескеріле отырып қабылданған.

Әкімшілік-аумақтық бөлініс бойынша Қарашай ауылдық округінде 2 ауылдық елді мекендер бар.

Қарашай ауылдық округі аумағының жалпы көлемі 46806 гектар, оның ішінде шабындық - 27 гектар, жайылым жерлері – 14517 гектар, 32262 гектар - басқа алаптар.

Жер санаттары бойынша:

ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер – 31484 гектар;

елді мекендердің жері – 7688 гектар;

қордағы жерлер – 7634 гектар болып бөлінеді.

Табиғи жағдайлар бойынша Қарашай ауылдық округінің аумағы агроклиматтық көрсеткіш бойынша құрғақ далалық зонаға жатады, қатал ұзақ қыста, қысқа қалыпты ыстық жазда, қыстың және жаз температураларының күрт қарама-қайшылықтарымен, жылдық жауын-шашынның аз мөлшерімен, құрғақшылықпен сипатталады. Өсімдік жамылғысы әртүрлі, селеулі-бетегелі жусанды және бетегелі-жусанды, тобылғы-қараған бұталы өсімдіктер. Топырағы қызыл қоңыр, қоңыр, аз гумусты. Өсімдік жамылғысы тұрақты емес және жеткіліксіз ылғалданған жағдайда, жалпы жазықтық сипатты және аздаған қанық түрлерімен ерекшеленді. Жер оты көктемгі-жазғы-күзгі жайылым ретінде қолданылады, жер бедерінің жағдайына қарай шөп шабуға да болады. Жайылымды тиімді пайдалану, тозуының алдын алу әрбір малды оған қолданылатын шөптің қажеттілігіне қарай орналастыру болып табылады. Ал Қарашай ауылдық округі жайылымдарына жалпы сипаттама жасайтын болсақ, олардың өнімділігі тұрақты емес, жауын-қардың аз-көптігіне қарап әр жылдарда өзгеріп отырады. Шөбінің өнімділігі жылдың ауа райының жағдайына қарай, гектарына 1,0 центнерден 2 центнерге дейін болады. Жайылым шөбінің аздығы және маусымдап пайдаланылатын жайылымдардың бытыраңқылығы себепті малды алыстағы көктемгі, жазғы және күзгі-қысқы жайылымдарға жаюды керек етеді. Кей жылдары қыстың жұмсақтығына қарай шаруашылық құрылымдардың малдары көбіне жайылымда болады.

2023 жылдың 1 қаңтарына Қарашай ауылдық округінде (халықтың жеке ауласы) ірі қара мал 1232 бас, 1004 қой мен ешкілер және 274 бас жылқы бар. Оның ішінде:

Қаратаусай ауылында: ірі қара мал 448 бас, қой мен ешкілер 320 бас және жылқы 120 бас. Жайылым көлемі 6252 гектарды құрайды.

Аққайың ауылында: ірі қара мал 784 бас, қой мен ешкілер 684 бас және жылқы 154 бас. Жайылым көлемі 2816 гектарды құрайды.

Шаруа қожалықтарының жайылым алаңы 17569 гектарды құрайды.

Қарашай ауылдық округінде 1 мал дәрігерлік пункті, 1 мал көміндісі бар.

Жайылымдық жемшөп жануарлар рационның едәуір бөлігін құрайды. Шөпте азыққа қарағанда әлдеқайда көп қоректік заттар бар. Малды жайылымда ұстау жақсы дамуына ықпал етеді және жануарлардың өсуін күшейтеді, сау төл алу үшін қолайлы жағдайлар жасалады. Қарашай ауылдық округінде табиғи жайылымдардың маусымдық сипаты айқын байқалады. Қарашай ауылдық округі аумағында мәдени және аридтік жайылымдар жоқ. Барлық жайылымдар саны мен мөлшері жайылымның шығымдылығына, мал санына және жасыл шөпті азықтандыру нормаларына байланысты учаскелерге (қоршауларға) бөлінеді. Қарашай ауылдық округі маңындағы жайылымдарды тыныстандырып, демалдыру үшін маусымдық жайылымдарды көшпелі жолмен дәстүрлі пайдаланған жөн, ал алыс маусымдық жайылымдарда алдын ала белгіленген учаскелерде мал жаю керек. Жайылымдарды тиімді пайдалану оны пайдалану мерзімінің түрлі схемасын кезектестіру жолымен жүргізіледі. Жайылым

айналымы деп табиғи жайылымдарды бір жылдан бастап жақсартуға бағытталған немесе оның өнімділігін төмендетпей бірнеше жылдан кейін қайталанатын шаралар жүйесі түсініледі. Жалпы, жайылым айналымы мен қоршаған ортаны пайдалану жүйесін қолдану, маусымдар бойынша кезектестіру, өсімдіктердің өнімділігін сақтауға мүмкіндік береді.

Қарашай ауылдық округіндегі кең таралған бетеге, селеу, жусан мен әртүрлі шөптерден тұратын жайылымдар үшін барынша қолайлысы жыл сайын ретімен, жылдың барлық маусымында мал жайып, кезек-кезек 4-белдеулі жайылым айналымын жасау. Әрбір малды қоршап бағатын учаскелер жыл бойы тек бір маусым пайдалануы тиіс, егер учаске көктемде пайдаланылса, келесі жылы бұл учаске жазда, ал келесі жылы күзде пайдалануы тиіс. Тек осы жағдайда ғана жайылымдық өсімдіктердің тұқым тастауы мүмкін және азып тозған учаскелер бұрынғы өнімділігін қалпына келтіре алады.

Жайылымдық процесті реттеу, жайылымның айдау кезектілігі, тыңайтқыштар, өсімдіктерді себу жайылымдардың жалпы өнімділігін арттырады және олардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Қарашай ауылдық округі бойынша ауылшаруашылығы малдарын қамтамасыз ету үшін барлығы 46806 гектар жайылымдық жерлер бар. Елді мекен шегінде 7688 гектар жайылым бар.

Қарашай ауылдық округінде мал айдауға арналған сервитуттар орнатылмаған.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 15 бабына сәйкес жергілікті халықтың мұқтаждығы үшін (Қаратаусай және Аққайың ауылы) ауылшаруашылығы жануарларының аналық (сауын) мал басын ұстау бойынша елді мекеннің 7688 гектар бар жайылымдық алқаптарында, жүктеме нормасы 10 гектар/бас.

Жүктеме нормасы ірі қара мал басына 8,5 гектар/бас, қой мен ешкілер – 1,7 гектар/бас, жылқы – 10,2 гектар/бас, болғанда жергілікті халықтың басқа ауылшаруашылығы малдарын жаю бойынша жайылымдық жерлері.

Қажеттілік:

ірі қара мал үшін – $1232 \text{ бас} \times 8,5 \text{ гектар/бас} = 10472 \text{ гектар}$;

қой мен ешкілер үшін – $1004 \text{ бас} \times 1,7 \text{ гектар/бас} = 1706,8 \text{ гектар}$;

жылқы үшін – $274 \text{ бас} \times 10,2 \text{ гектар/бас} = 2731,8 \text{ гектар}$.

Барлығы: 14910,6 гектар.

Қарашай ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 1
қосымша

Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Қарашай ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы)

Шарты белгілер:

- Ауылдық округтің шекарасы;

- Елді мекендер жерлері санатындағы жайылымдар;

- Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлері санатындағы жайылымдар.

Қарашай ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 2
қосымша

Қарашай ауылдық округі бойынша елді мекендер бөлінісінде ІҚМ аналық (сауын) мал басын орналастыру үшін жайылымдарды бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекені	Жайылым алаңы, (га)	Сауын сиырлардың болуы (бас)	Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)	Жайылымдардың қажеттілігі, (га)	Жайылымдармен қамтамасыз етілмеген (га)	Қажеттіліктің қамтамасыз етілуі, %	Артықшылық, (га)
1	Қаратаусай	6252,0	448	8,5	3808,0	-	-	2444,0
2	Аққайын	2816,0	784	8,5	6664,0			-3848,0
	Барлығы	9068,0	1232,0	8,5	10472,0	-	-	2444,0

Қарашай ауылдық округі бойынша жер учаскелерінің меншік иелері бөлігінде ауыл паруашылығы малдарының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекен	Малдың болуы түрлері бойынша (бас)				Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)			
		ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе
1	Қаратаусай	448	320	120	0	8,5	1,7	10,2	0
2	Аққайын	784	684	154	0	8,5	1,7	10,2	0
	Барлығы	1232	1004	274	0	8,5	1,7	10,2	0

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				
ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	Қорытынды (га)
3808	544	1224	0	5576
6664	1162,8	1507,8	0	9334,6
10472	1706,8	2731,8	0	14910,6

Қарашай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарға 3 қосымша

Қарашай ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі

№	Жер учаскелерінің жер пайдаланушылардың атауы	Жайылым алаңы, (га)	Түрлері бойынша малдың болуы, (бас)			Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)		
			ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	ІҚМ	ҰМҚ	жылқы
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Аққайын	15,0	3	0	0	8,5	1,7	10,2
2	Алем	3 440,0	214	54	0	8,5	1,7	10,2
3	Алишер и К	4 959,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2

4	Алнияз	52,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
5	Алтын-Уя	245,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
6	Алім	17,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
7	Ангур	163,0	77	0	0	8,5	1,7	10,2
8	Ара-2	99,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
9	Аслан и К	90,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
10	Астана	255,0	8	0	4	8,5	1,7	10,2
11	Бауржан	299,0	27	82	1	8,5	1,7	10,2
12	Байкадам и К	325,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
13	Бобек	10,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
14	Дина	2 517,0	0	423	147	8,5	1,7	10,2
15	Егин	102,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
16	Жайлау	524,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
17	Жансерик	1 098,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
18	Жасыл-Же р	215,0	101	0	3	8,5	1,7	10,2
19	Жуса	193,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
20	Исмаил	850,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
21	Кайрат	27,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
22	Карим	106,0	32	266	147	8,5	1,7	10,2
23	Керей	97,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
24	Куантай	601,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
25	Ляззат	59,0	9	4	4	8,5	1,7	10,2
26	Меруерт	160,0	0	179	0	8,5	1,7	10,2
27	Мечта	147,0	0	0	121	8,5	1,7	10,2
28	Орлеу	81,0	38	0	4	8,5	1,7	10,2
29	Престиж	51,0	27	12	3	8,5	1,7	10,2
30	Сағыныш	15,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
31	Тимур и К	56,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
32	Торангул	352,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
33	Велес	84,0	15	0	0	8,5	1,7	10,2
34	Алишер Т	265,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
	Барлығы:	17 569,0	551	1 020	434	8,5	1,7	10,2

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				Артық жайылымдар , (га)
ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	жиыны (га)	
10	11	12	13	14
26	0	0	26	-10,5
1 819	92	0	1 911	1 529,2
0	0	0	0	4 959,0

0	0	0	0	52,0
0	0	0	0	245,0
0	0	0	0	17,0
655	0	0	655	-491,5
0	0	0	0	99,0
0	0	0	0	90,0
68	0	41	109	146,2
230	139	10	379	-80,1
0	0	0	0	325,0
0	0	0	0	10,0
0	719	1 499	2 219	298,5
0	0	0	0	102,0
0	0	0	0	524,0
0	0	0	0	1 098,0
859	0	31	889	-674,1
0	0	0	0	193,0
0	0	0	0	850,0
0	0	0	0	27,0
272	452	1 499	2 224	-2 117,6
0	0	0	0	97,0
0	0	0	0	601,0
77	7	41	124	-65,1
0	304	0	304	-144,3
0	0	1 234	1 234	-1 087,2
323	0	41	364	-282,8
230	20	31	281	-229,5
0	0	0	0	15,0
0	0	0	0	56,0
0	0	0	0	352,0
128	0	0	128	-43,5
0	0	0	0	265,0
4 684	1 734	4 427	10 844	6 725

Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспарға 7 қосымша

Құрмансай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар

Осы Құрмансай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар (бұдан әрі – Жоспар) Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңына, Қазақстан

Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 "Жайылымдардың жалпы алаңына жүктеменің рұқсат етілген шекті нормасын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 11064 болып тіркелген) бұйрығына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 15090 болып тіркелген) бұйрығына сәйкес әзірленді.

Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, жемшөпке қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозуы процестерін болғызбау мақсатында қабылданады және ауыл шаруашылығы жануарларын жаю дәстүрі ескеріледі.

Жоспар құрамында:

1) Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Құрмансай ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы) (1 қосымша);

2) Жайылымдары жоқ жеке және (немесе) заңды тұлғалардың ауыл шаруашылығы жануарларының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу және оларды берілетін жайылымдарға ауыстыру (2 қосымша)

3) Құрмансай ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі (3 қосымша);

Жоспар жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қараудың жай-күйі туралы мәліметтер, ветеринариялық-санитариялық объектілер туралы мәліметтер, иелерін – жайылым пайдаланушыларды, жеке және (немесе) заңды тұлғаларды көрсете отырып, ауыл шаруашылығы жануарлары мал басының саны туралы деректер, ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер, шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарларының мал басын қалыптастыру туралы мәліметтер, екпе және аридтік жайылымдарда ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері, малды айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер, мемлекеттік органдар, жеке және (немесе) заңды тұлғалар берген өзге де деректер ескеріле отырып қабылданған.

Әкімшілік-аумақтық бөлініс бойынша Құрмансай ауылдық округінде 3 ауылдық елді мекендер бар.

Құрмансай ауылдық округі аумағының жалпы көлемі 82999 гектар, оның ішінде шабындық - 20 гектар, жайылым жерлері – 40398 гектар, 42581 гектар - басқа алаптар.

Жер санаттары бойынша:

ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер – 51897 гектар;

елді мекендердің жері – 16600 гектар;

қордағы жерлер – 14502 гектар болып бөлінеді.

Табиғи жағдайлар бойынша Құрмансай ауылдық округінің аумағы агроклиматтық көрсеткіш бойынша құрғақ далалық зонаға жатады, қатал ұзақ қыста, қысқа қалыпты ыстық жазда, қыстың және жаз температураларының күрт қарама-қайшылықтарымен, жылдық жауын-шашынның аз мөлшерімен, құрғақшылықпен сипатталады. Өсімдік жамылғысы әртүрлі, селеулі-бетегелі жусанды және бетегелі-жусанды, тобылғы-қараған бұталы өсімдіктер. Топырағы қызыл қоңыр, қоңыр, аз гумусты. Өсімдік жамылғысы тұрақты емес және жеткіліксіз ылғалданған жағдайда, жалпы жазықтық сипатты және аздаған қанық түрлерімен ерекшеленді. Жер оты көктемгі-жазғы-күзгі жайылым ретінде қолданылады, жер бедерінің жағдайына қарай шөп шабуға да болады. Жайылымды тиімді пайдалану, тозуының алдын алу әрбір малды оған қолданылатын шөптің қажеттілігіне қарай орналастыру болып табылады. Ал Құрмансай ауылдық округі жайылымдарына жалпы сипаттама жасайтын болсақ, олардың өнімділігі тұрақты емес, жауын-қардың аз-көптігіне қарап әр жылдарда өзгеріп отырады. Шөбінің өнімділігі жылдың ауа райының жағдайына қарай, гектарына 1,0 центнерден 2 центнерге дейін болады. Жайылым шөбінің аздығы және маусымдап пайдаланылатын жайылымдардың бытыраңқылығы себепті малды алыстағы көктемгі, жазғы және күзгі-қысқы жайылымдарға жаюды керек етеді. Кей жылдары қыстың жұмсақтығына қарай шаруашылық құрылымдардың малдары көбіне жайылымда болады.

2023 жылдың 1 қаңтарына Құрмансай ауылдық округінде (халықтың жеке ауласы) ірі қара мал 849 бас, оның ішінде аналық мал басы 453 бас, 1361 қой мен ешкілер және 87 бас жылқы бар. Оның ішінде:

Құрмансай ауылында: ірі қара мал 269 бас, қой мен ешкілер 1177 бас және жылқы 50 бас. Жайылым көлемі 9197 гектарды құрайды.

Егізата ауылында: ірі қара мал 190 бас, қой мен ешкілер 108 бас және жылқы 19 бас. Жайылым көлемі 2494 гектарды құрайды.

Шанды ауылында: ірі қара мал 54 бас, қой мен ешкілер 76 бас және жылқы 18 бас. Жайылым көлемі 5157 гектарды құрайды.

Құрмансай ауылдық округінің шаруа қожалықтарындағы мал басы: ірі қара мал 3622 бас, қой мен ешкілер 4596 бас және жылқы 727 басты құрайды.

Шаруа қожалықтарының жайылым алаңы 51897 гектарды құрайды.

Құрмансай ауылдық округінде 1 мал дәрігерлік пункті, 1 мал көміндісі бар.

Жайылымдық жемшөп жануарлар рационының едәуір бөлігін құрайды. Шөпте азыққа қарағанда әлдеқайда көп қоректік заттар бар. Малды жайылымда ұстау жақсы дамуына ықпал етеді және жануарлардың өсуін күшейтеді, сау төл алу үшін қолайлы жағдайлар жасалады. Құрмансай ауылдық округінде табиғи жайылымдардың маусымдық сипаты айқын байқалады. Құрмансай ауылдық округі аумағында мәдени және аридтік жайылымдар жоқ. Барлық жайылымдар саны мен мөлшері жайылымның шығымдылығына, мал санына және жасыл шөпті азықтандыру нормаларына

байланысты учаскелерге (қоршауларға) бөлінеді. Құрмансай ауылдық округі маңындағы жайылымдар үшін маусымдық жайылымдарды көшпелі жолмен дәстүрлі пайдаланған жөн, ал алыс маусымдық жайылымдарда алдын ала белгіленген учаскелерде мал жаю керек. Жайылымдарды тиімді пайдалану оны пайдалану мерзімінің түрлі схемасын кезектестіру жолымен жүргізіледі. Жайылым айналымы деп табиғи жайылымдарды бір жылдан бастап жақсартуға бағытталған немесе оның өнімділігін төмендетпей бірнеше жылдан кейін қайталанатын шаралар жүйесі түсініледі. Жалпы, жайылым айналымы мен қоршаған ортаны пайдалану жүйесін қолдану, маусымдар бойынша кезектестіру, өсімдіктердің өнімділігін сақтауға мүмкіндік береді.

Құрмансай ауылдық округіндегі кең таралған бетеге, селеу, жусан мен әртүрлі шөптерден тұратын жайылымдар үшін барынша қолайлысы жыл сайын ретімен, жылдың барлық маусымында мал жайып, кезек-кезек 4-белдеулі жайылым айналымын жасау. Әрбір малды қоршап бағатын учаскелер жыл бойы тек бір маусым пайдалануы тиіс, егер учаске көктемде пайдаланылса, келесі жылы бұл учаске жазда, ал келесі жылы күзде пайдалануы тиіс. Тек осы жағдайда ғана жайылымдық өсімдіктердің тұқым тастауы мүмкін және азып тозған учаскелер бұрынғы өнімділігін қалпына келтіре алады.

Жайылымдық процесті реттеу, жайылымның айдау кезектілігі, тыңайтқыштар, өсімдіктерді себу жайылымдардың жалпы өнімділігін арттырады және олардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Құрмансай ауылдық округі бойынша ауылшаруашылығы малдарын қамтамасыз ету үшін барлығы 51897 гектар жайылымдық жерлер бар. Елді мекен шегінде 16600 гектар жайылым бар.

Құрмансай ауылдық округінде мал айдауға арналған сервитуттар орнатылмаған.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 15 бабына сәйкес жергілікті халықтың мұқтаждығы үшін (Құрмансай, Егізата және Шанды ауылы) ауылшаруашылығы жануарларының аналық (сауын) мал басын ұстау бойынша елді мекеннің 16600 гектар бар жайылымдық алқаптарында, жүктеме нормасы 10 гектар/бас.

Жүктеме нормасы ірі қара мал басына 8,5 гектар/бас, қой мен ешкілер – 1,7 гектар/бас, жылқы – 10,2 гектар/бас, түйе – 23 гектар/бас болғанда жергілікті халықтың басқа ауылшаруашылығы малдарын жаю бойынша жайылымдық жерлерді.

Қажеттілік:

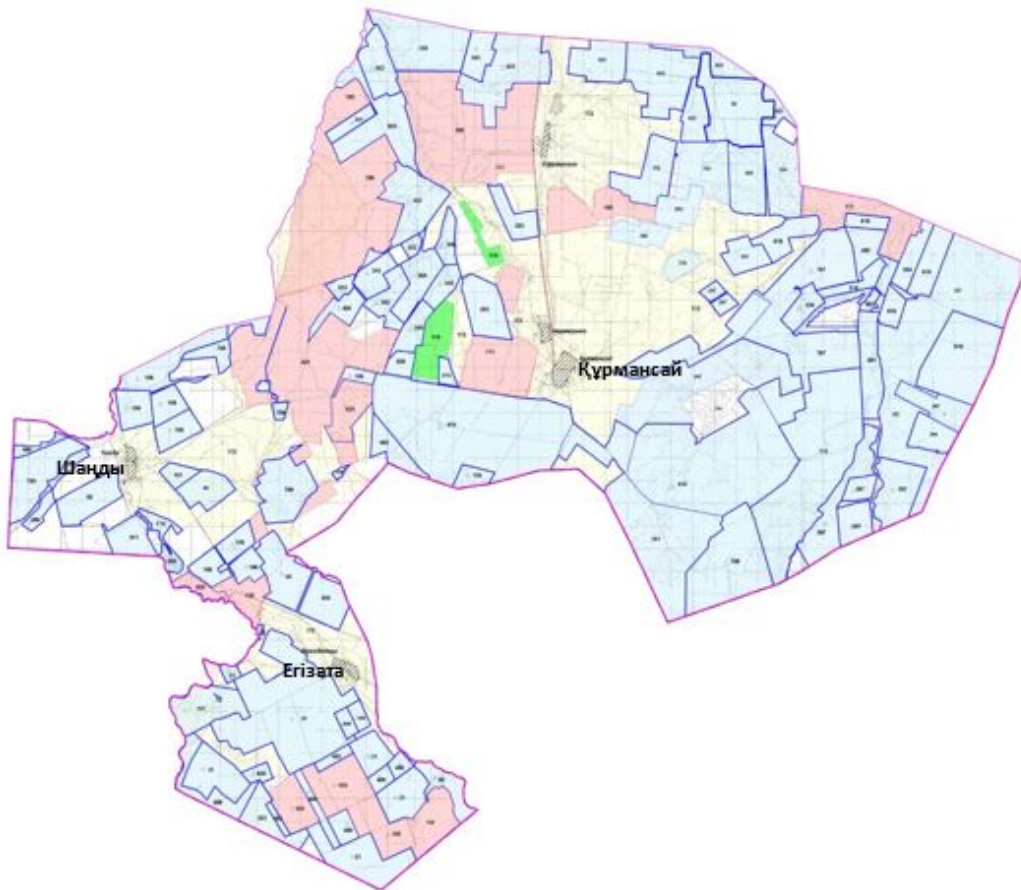
ірі қара мал үшін – $849 \text{ бас} \times 8,5 \text{ гектар/бас} = 7216 \text{ гектар}$;

қой мен ешкілер үшін – $1361 \text{ бас} \times 1,7 \text{ гектар/бас} = 2313 \text{ гектар}$;

жылқы үшін – $87 \text{ бас} \times 10,2 \text{ гектар/бас} = 887 \text{ гектар}$;

Барлығы: 10417 гектар.

Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Құрмансай ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы)

Шарты белгілер:

- Ауылдық округтің шекарасы;

- Елді мекендер жерлері санатындағы жайылымдар;

- Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлері санатындағы жайылымдар.

Құрмансай ауылдық округі бойынша елді мекендер бөлінісінде ІҚМ аналық (сауын) мал басын орналастыру үшін жайылымдарды бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекені	Жайылым алаңы, (га)	Сауын сиырлардың болуы (бас)	Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)	Жайылымдардың қажеттілігі, (га)	Жайылымдармен қамтамасыз етілмеген (га)	Қажеттіліктің қамтамасыз етілуі, %	Артықшылық, (га)
1	Құрмансай	9197	269	8,5	2286,5	-	-	6910,5
2	Егізата	2494	190	8,5	1615,0			879,0
3	Шаңды	5157	54	8,5	459,0			4698
	Барлығы	16848	513	8,5	4360,5	-	-	12487,5

Құрмансай ауылдық округі бойынша жер учаскелерінің меншік иелері бөлігінде ауыл шаруашылығы малдарының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекен	Малдың болуы түрлері бойынша (бас)				Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)			
		ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе
1	Құрмансай	491	1177	50	0	8,5	1,7	10,2	0
2	Егізата	277	108	19	0	8,5	1,7	10,2	0
3	Шаңды	81	76	18	0	8,5	1,7	10,2	0
	Барлығы	849	1361	87	0	8,5	1,7	10,2	0

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				
ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	Қорытынды (га)
4173,5	2000,9	510,0	0	6684,4
2354,5	183,6	193,8	0	2731,9
688,5	129,2	183,6	0	1001,3
7216,5	2313,7	887,4	0	10417,6

Құрмансай ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарға 3 қосымша

Құрмансай ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі

Жер учаскелері	Түрлері бойынша малдың болуы, (бас)	Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)

№	н жер пайдаланушылардың атауы	Жайылым алаңы, (га)	ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	ІҚМ	ҰМҚ	жылқы
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Даулет-Б	833,0	301	18	0	8,5	1,7	10,2
2	Мир-2018	593,0	134	0	20	8,5	1,7	10,2
3	Абдырасул	85,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
4	Абат\ Амангалиев	2 807,0	270	1 212	108	8,5	1,7	10,2
5	Ай	430,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
6	Айжан-А	1 356,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
7	Арыстан	3 270,0	485	36	27	8,5	1,7	10,2
8	Баубек	932,0	183	0	48	8,5	1,7	10,2
9	Берік	109,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
10	Бірлік	200,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
11	Вика	504,0	20	0	0	8,5	1,7	10,2
12	Горноводское	680,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
13	Гул-Нур	365,0	0	784	0	8,5	1,7	10,2
14	Дарегемир	330,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
15	Жаксекен	224,0	17	20	6	8,5	1,7	10,2
16	Карлыгаш	444,0	112	101	18	8,5	1,7	10,2
17	Курмансай	220,0	65	0	0	8,5	1,7	10,2
18	Минслу	443,0	11	0	0	8,5	1,7	10,2
19	Надежда	25,0	6	1	0	8,5	1,7	10,2
20	Назым	242,0	8	0	0	8,5	1,7	10,2
21	Нур-Атамекен-Копжан Н.А.	1 170,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
22	Огонек	57,0	18	0	22	8,5	1,7	10,2
23	Орал	218,0	16	0	3	8,5	1,7	10,2
24	Оралу	242,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
25	Рахат	848,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
26	Ромашка	546,0	15	52	2	8,5	1,7	10,2
27	Саги	499,0	62	0	6	8,5	1,7	10,2
28	Сарой	1 617,0	31	300	0	8,5	1,7	10,2
29	Сеним	900,0	107	192	33	8,5	1,7	10,2
30	Сер-Мер	1 810,0	95	210	74	8,5	1,7	10,2
31	Серик	277,0	39	0	1	8,5	1,7	10,2
32	Факел	397,0	323	46	80	8,5	1,7	10,2
33	Фиалка	1 158,0	258	1 172	167	8,5	1,7	10,2

34	Ыргыз	261,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
35	Содружест во	30,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
36	Султан	4 059,0	424	0	69	8,5	1,7	10,2
37	Асыл-Мур ат	2 043,0	0	0	331	8,5	1,7	10,2
38	Кулагер-С	1 940,0	65	0	10	8,5	1,7	10,2
39	Максим	89,0	202	71	5	8,5	1,7	10,2
40	Берекет-1	696,0	236	0	48	8,5	1,7	10,2
	Барлығы:	32 949,0	3 503	4 215	1 078	8,5	1,7	10,2

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				Артық жайылымдар , (га)
ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	жиыны (га)	
10	11	12	13	14
2 559	31	0	2 589	-1 756,1
1 139	0	204	1 343	-750,0
0	0	0	0	85,0
2 295	2 060	1 102	5 457	-2 650,0
0	0	0	0	430,0
0	0	0	0	1 356,0
4 123	61	275	4 459	-1 189,1
1 556	0	490	2 045	-1 113,1
0	0	0	0	109,0
0	0	0	0	200,0
170	0	0	170	334,0
0	0	0	0	680,0
0	1 333	0	1 333	-967,8
0	0	0	0	330,0
145	34	61	240	-15,7
952	172	184	1 307	-863,3
553	0	0	553	-332,5
94	0	0	94	349,5
51	2	0	53	-27,7
68	0	0	68	174,0
0	0	0	0	1 170,0
153	0	224	377	-320,4
136	0	31	167	51,4
0	0	0	0	242,0
0	0	0	0	848,0
128	88	20	236	309,7
527	0	61	588	-89,2

264	510	0	774	843,5
910	326	337	1 573	-672,5
808	357	755	1 919	-109,3
332	0	10	342	-64,7
2 746	78	816	3 640	-3 242,7
2 193	1 992	1 703	5 889	-4 730,8
0	0	0	0	261,0
0	0	0	0	30,0
3 604	0	704	4 308	-248,8
0	0	3 376	3 376	-1 333,2
553	0	102	655	1 285,5
1 717	121	51	1 889	-1 799,7
2 006	0	490	2 496	-1 799,6
29 776	7 166	10 996	47 937	-14 988

Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспарға 8 қосымша

Қызылжар ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар

Осы Қызылжар ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар (бұдан әрі – Жоспар) Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңына, Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 "Жайылымдардың жалпы алаңына жүктеменің рұқсат етілген шекті нормасын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 11064 болып тіркелген) бұйрығына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 15090 болып тіркелген) бұйрығына сәйкес әзірленді.

Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, жемшөпке қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозуы процестерін болғызбау мақсатында қабылданады және ауыл шаруашылығы жануарларын жаю дәстүрі ескеріледі.

Жоспар құрамында:

1) Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Қызылжар ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы) (1 қосымша);

2) Жайылымдары жоқ жеке және (немесе) заңды тұлғалардың ауыл шаруашылығы жануарларының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу және оларды берілетін жайылымдарға ауыстыру (2 қосымша)

3) Қызылжар ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі (3 қосымша);

Жоспар жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қараудың жай-күйі туралы мәліметтер, ветеринариялық-санитариялық объектілер туралы мәліметтер, иелерін – жайылым пайдаланушыларды, жеке және (немесе) заңды тұлғаларды көрсете отырып, ауыл шаруашылығы жануарлары мал басының саны туралы деректер, ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер, шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарларының мал басын қалыптастыру туралы мәліметтер, екпе және аридтік жайылымдарда ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері, малды айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер, мемлекеттік органдар, жеке және (немесе) заңды тұлғалар берген өзге де деректер ескеріле отырып қабылданған.

Әкімшілік-аумақтық бөлініс бойынша Қызылжар ауылдық округінде 3 ауылдық елді мекендер бар.

Қызылжар ауылдық округі аумағының жалпы көлемі 49399 гектар, оның ішінде шабындық - 54 гектар, жайылым жерлері – 15342 гектар, 34003 гектар - басқа алаптар.

Жер санаттары бойынша:

ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер – 34399 гектар;

елді мекендердің жері – 5950 гектар;

қордағы жерлер – 9050 гектар болып бөлінеді.

Табиғи жағдайлар бойынша Қызылжар ауылдық округінің аумағы агроклиматтық көрсеткіш бойынша құрғақ далалық зонаға жатады, қатал ұзақ қыста, қысқа қалыпты ыстық жазда, қыстың және жаз температураларының күрт қарама-қайшылықтарымен, жылдық жауын-шашынның аз мөлшерімен, құрғақшылықпен сипатталады. Өсімдік жамылғысы әртүрлі, селеулі-бетегелі жусанды және бетегелі-жусанды, тобылғы-қараған бұталы өсімдіктер. Топырағы қызыл қоңыр, қоңыр, аз гумусты. Өсімдік жамылғысы тұрақты емес және жеткіліксіз ылғалданған жағдайда, жалпы жазықтық сипатты және аздаған қанық түрлерімен ерекшеленді. Жер оты көктемгі-жазғы-күзгі жайылым ретінде қолданылады, жер бедерінің жағдайына қарай шөп шабуға да болады. Жайылымды тиімді пайдалану, тозуының алдын алу әрбір малды оған қолданылатын шөптің қажеттілігіне қарай орналастыру болып табылады. Ал Қызылжар ауылдық округі жайылымдарына жалпы сипаттама жасайтын болсақ, олардың өнімділігі тұрақты емес, жауын-қардың аз-көптігіне қарап әр жылдарда өзгеріп отырады. Шөбінің өнімділігі жылдың ауа райының жағдайына қарай, гектарына 1,0 центнерден 2 центнерге дейін болады. Жайылым шөбінің аздығы және маусымдап

пайдаланылатын жайылымдардың бытыраңқылығы себепті малды алыстағы көктемгі, жазғы және күзгі-қысқы жайылымдарға жаюды керек етеді. Кей жылдары қыстың жұмсақтығына қарай шаруашылық құрылымдардың малдары көбіне жайылымда болады.

2023 жылдың 1 қаңтарына Қызылжар ауылдық округінде (халықтың жеке ауласы) ірі қара мал 1692 бас, 2007 қой мен ешкілер және 251 бас бар. Оның ішінде:

Қызылжар ауылында: ірі қара мал 420 бас, қой мен ешкілер 689 бас және жылқы 155 бас. Жайылым көлемі 3453 гектарды құрайды.

Бөрте ауылында: ірі қара мал 886 бас, қой мен ешкілер 987 бас және жылқы 24 бас. Жайылым көлемі 5287 гектарды құрайды.

Шевченко ауылында: ірі қара мал 486 бас, қой мен ешкілер 331 бас және жылқы 72 бас. Жайылым көлемі 3063 гектарды құрайды.

Қызылжар ауылдық округінің шаруа қожалықтарындағы мал басы: ірі қара мал 897 бас, қой мен ешкілер 617 бас және жылқы 310 басты құрайды.

Шаруа қожалықтарының жайылым алаңы 34339 гектарды құрайды. Жайылым қажеттілігі жоқ.

Қызылжар ауылдық округінде 1 мал дәрігерлік пункті, 1 мал көміндісі бар.

Жайылымдық жемшөп жануарлар рационының едәуір бөлігін құрайды. Шөпте азыққа қарағанда әлдеқайда көп қоректік заттар бар. Малды жайылымда ұстау жақсы дамуына ықпал етеді және жануарлардың өсуін күшейтеді, сау төл алу үшін қолайлы жағдайлар жасалады. Қызылжар ауылдық округінде табиғи жайылымдардың маусымдық сипаты айқын байқалады. Қызылжар ауылдық округі аумағында мәдени және аридтік жайылымдар жоқ. Барлық жайылымдар саны мен мөлшері жайылымның шығымдылығына, мал санына және жасыл шөпті азықтандыру нормаларына байланысты учаскелерге (қоршауларға) бөлінеді. Қызылжар ауылдық округі маңындағы жайылымдар үшін маусымдық жайылымдарды көшпелі жолмен дәстүрлі пайдаланған жөн, ал алыс маусымдық жайылымдарда алдын ала белгіленген учаскелерде мал жаю керек. Жайылымдарды тиімді пайдалану оны пайдалану мерзімінің түрлі схемасын кезектестіру жолымен жүргізіледі. Жайылым айналымы деп табиғи жайылымдарды бір жылдан бастап жақсартуға бағытталған немесе оның өнімділігін төмендетпей бірнеше жылдан кейін қайталанатын шаралар жүйесі түсініледі. Жалпы, жайылым айналымы мен қоршаған ортаны пайдалану жүйесін қолдану, маусымдар бойынша кезектестіру, өсімдіктердің өнімділігін сақтауға мүмкіндік береді.

Қызылжар ауылдық округіндегі кең таралған бетеге, селеу, жусан мен әртүрлі шөптерден тұратын жайылымдар үшін барынша қолайлысы жыл сайын ретімен, жылдың барлық маусымында мал жайып, кезек-кезек 4-белдеулі жайылым айналымын жасау. Әрбір малды қоршап бағатын учаскелер жыл бойы тек бір маусым пайдалануы тиіс, егер учаске көктемде пайдаланылса, келесі жылы бұл учаске жазда, ал келесі

жылы күзде пайдалануы тиіс. Тек осы жағдайда ғана жайылымдық өсімдіктердің тұқым тастауы мүмкін және азып тозған учаскелер бұрынғы өнімділігін қалпына келтіре алады.

Жайылымдық процесті реттеу, жайылымның айдау кезектілігі, тыңайтқыштар, өсімдіктерді себу жайылымдардың жалпы өнімділігін арттырады және олардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Қызылжар ауылдық округі бойынша ауылшаруашылығы малдарын қамтамасыз ету үшін барлығы 34339 гектар жайылымдық жерлер бар. Елді мекен шегінде 5950 гектар жайылым бар.

Қызылжар ауылдық округінде мал айдауға арналған сервитуттар орнатылмаған.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 15 бабына сәйкес жергілікті халықтың мұқтаждығы үшін (Қызылжар, Бөрте және Шевченко ауылы) ауылшаруашылығы жануарларының аналық (сауын) мал басын ұстау бойынша елді мекеннің 5950 гектар бар жайылымдық алқаптарында, жүктеме нормасы 10 гектар/бас.

Жүктеме нормасы ірі қара мал басына 8,5 гектар/бас, қой мен ешкілер – 1,7 гектар/бас, жылқы – 10,2 гектар/бас, болғанда жергілікті халықтың басқа ауылшаруашылығы малдарын жаю бойынша жайылымдық жерлерді.

Қажеттілік:

ірі қара мал үшін – $1692 \text{ бас} \times 8,5 \text{ гектар/бас} = 14382 \text{ гектар}$;

қой мен ешкілер үшін – $2007 \text{ бас} \times 1,7 \text{ гектар/бас} = 3411,9 \text{ гектар}$;

жылқы үшін – $251 \text{ бас} \times 10,2 \text{ гектар/бас} = 2560,2 \text{ гектар}$;

Барлығы: 20354,1 гектар.

Қызылжар ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 1
қосымша

Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Қызылжар ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (қартасы)

1	Қызылжар	3453	320	8,5	2720	-	-	733
2	Бөрте	5287	886	8,5	7531			-2244
3	Шевченко	3063	486	8,5	4131			-1068
	Барлығы	11803	1692	8,5	14382	-	-	2579

Қызылжар ауылдық округі бойынша жер учаскелерінің меншік иелері бөлігінде ауыл паруашылығы малдарының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекен	Малдың болуы түрлері бойынша (бас)				Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)			
		ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе
1	Қызылжар	320	689	155	0	8,5	1,7	10,2	0
2	Бөрте	886	987	24	0	8,5	1,7	10,2	0
3	Шевченко	486	331	72	0	8,5	1,7	10,2	0
	Барлығы	1692	2007	251	0	8,5	1,7	10,2	0

Кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				
ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	Қорытынды (га)
2720	1171,3	1581,0	0	5472,3
7531	1677,9	244,8	0	9453,7
4131	562,7	734,4	0	5428,1
14382	3411,9	2560,2	0	20354,1

Қызылжар ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарға 3 қосымша

Қызылжар ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі

№	Жер учаскелері мен жер пайдаланушылардың атауы	Жайылым алаңы, (га)	Түрлері бойынша малдың болуы, (бас)			Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)		
			ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	ІҚМ	ҰМҚ	жылқы
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Агра	79,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
2	Адилет	430,0	60	26	3	8,5	1,7	10,2
3	Азат	32,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
4	Айжан	24,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
5	Алина	39,0	14	0	0	8,5	1,7	10,2
6	Андрей	40,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2

7	Аргын	248,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
8	Арлан	247,0	60	14	0	8,5	1,7	10,2
9	Ахмет	56,0	35	77	1	8,5	1,7	10,2
10	Бөрте	333,0	145	0	7	8,5	1,7	10,2
11	Болашак	89,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
12	Виктория	66,0	0	268	46	8,5	1,7	10,2
13	Герань	217,0	0	109	50	8,5	1,7	10,2
14	Даулен (Часть)	385,0	185	0	0	8,5	1,7	10,2
15	Дина	336,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
16	Динара	104,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
17	Динар	827,0	0	0	90	8,5	1,7	10,2
18	Еламан	280,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
19	Енбек-Таны	45,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
20	Жанна	360,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
21	Жансерик	69,0	0	0	13	8,5	1,7	10,2
22	Жулдыз	100,0	4	0	0	8,5	1,7	10,2
23	Заря	90,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
24	Зиновой	193,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
25	КАРИМ Часть	182,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
26	Кырым	349,0	19	57	5	8,5	1,7	10,2
27	Ланд	40,0	25	8	0	8,5	1,7	10,2
28	Майя	57,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
29	Нан	98,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
30	Нур-Глеу	72,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
31	Орынбасар	46,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
32	Путь	32,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
33	Рассвет	58,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
34	Руслан	359,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
35	Санат	111,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
36	Свобода	277,0	155	0	0	8,5	1,7	10,2
37	Север	80,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
38	Слава	50,0	3	1	0	8,5	1,7	10,2
39	Стрелка	40,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
40	Узакбай	224,0	93	0	0	8,5	1,7	10,2
41	Целина	6,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
42	Бижан	370,0	57	33	43	8,5	1,7	10,2
43	Китар	239,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
44	Победа	260,0	39	0	0	8,5	1,7	10,2

45	Родина	740,0	3	24	52	8,5	1,7	10,2
	Барлығы:	8 379,0	897	617	310	8,5	1,7	10,2

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				Артық жайылымдар
ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	жиыны (га)	, (га)
10	11	12	13	14
0	0	0	0	79,0
510	44	31	585	-154,8
0	0	0	0	32,0
0	0	0	0	24,0
119	0	0	119	-80,0
0	0	0	0	40,0
0	0	0	0	248,0
510	24	0	534	-286,8
298	131	10	439	-382,6
1 233	0	71	1 304	-970,9
0	0	0	0	89,0
0	456	469	925	-858,8
0	185	510	695	-478,3
1 573	0	0	1 573	-1 187,5
0	0	0	0	336,0
0	0	0	0	104,0
0	0	918	918	-91,0
0	0	0	0	280,0
0	0	0	0	45,0
0	0	0	0	360,0
0	0	133	133	-63,6
34	0	0	34	66,0
0	0	0	0	90,0
0	0	0	0	193,0
0	0	0	0	182,0
162	97	51	309	39,6
213	14	0	226	-186,1
0	0	0	0	57,0
0	0	0	0	98,0
0	0	0	0	72,0
0	0	0	0	46,0
0	0	0	0	32,0
0	0	0	0	58,0
0	0	0	0	359,0
0	0	0	0	111,0

1 318	0	0	1 318	-1 040,5
0	0	0	0	80,0
26	2	0	27	22,8
0	0	0	0	40,0
791	0	0	791	-566,5
0	0	0	0	6,0
485	56	439	979	-609,2
0	0	0	0	239,0
332	0	0	332	-71,5
26	41	530	597	143,3
7 625	1 049	3 162	11 835	-3 456

Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспарға 9 қосымша

Мәртөк ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар

Осы Мәртөк ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар (бұдан әрі – Жоспар) Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңына, Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 "Жайылымдардың жалпы алаңына жүктеменің рұқсат етілген шекті нормасын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 11064 болып тіркелген) бұйрығына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 15090 болып тіркелген) бұйрығына сәйкес әзірленді.

Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, жемшөпке қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозуы процестерін болғызбау мақсатында қабылданады және ауыл шаруашылығы жануарларын жаю дәстүрі ескеріледі.

Жоспар құрамында:

1) Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Мәртөк ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы) (1 қосымша);

2) Жайылымдары жоқ жеке және (немесе) заңды тұлғалардың ауыл шаруашылығы жануарларының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу және оларды берілетін жайылымдарға ауыстыру (2 қосымша)

3) Мәртөк ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі (3 қосымша);

Жоспар жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қараудың жай-күйі туралы мәліметтер, ветеринариялық-санитариялық объектілер туралы мәліметтер, иелерін – жайылым пайдаланушыларды, жеке және (немесе) заңды тұлғаларды көрсете отырып, ауыл шаруашылығы жануарлары мал басының саны туралы деректер, ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер, шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарларының мал басын қалыптастыру туралы мәліметтер, екпе және аридтік жайылымдарда ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері, малды айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер, мемлекеттік органдар, жеке және (немесе) заңды тұлғалар берген өзге де деректер ескеріле отырып қабылданған.

Әкімшілік-аумақтық бөлініс бойынша Мәртөк ауылдық округінде 4 ауылдық елді мекендер бар.

Мәртөк ауылдық округі аумағының жалпы көлемі 26425 гектар, оның ішінде шабындық - 127 гектар, жайылым жерлері – 8611 гектар, 17687 гектар - басқа алаптар.

Жер санаттары бойынша:

ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер – 13455 гектар;

елді мекендердің жері – 9606 гектар;

қордағы жерлер – 3363 гектар болып бөлінеді.

Табиғи жағдайлар бойынша Мәртөк ауылдық округінің аумағы агроклиматтық көрсеткіш бойынша құрғақ далалық зонаға жатады, қатал ұзақ қыста, қысқа қалыпты ыстық жазда, қыстың және жаз температураларының күрт қарама-қайшылықтарымен, жылдық жауын-шашынның аз мөлшерімен, құрғақшылықпен сипатталады. Өсімдік жамылғысы әртүрлі, селеулі-бетегелі жусанды және бетегелі-жусанды, тобылғы-қараған бұталы өсімдіктер. Топырағы қызыл қоңыр, қоңыр, аз гумусты. Өсімдік жамылғысы тұрақты емес және жеткіліксіз ылғалданған жағдайда, жалпы жазықтық сипатты және аздаған қанық түрлерімен ерекшеленді. Жер оты көктемгі-жазғы-күзгі жайылым ретінде қолданылады, жер бедерінің жағдайына қарай шөп шабуға да болады. Жайылымды тиімді пайдалану, тозуының алдын алу әрбір малды оған қолданылатын шөптің қажеттілігіне қарай орналастыру болып табылады. Ал Мәртөк ауылдық округі жайылымдарына жалпы сипаттама жасайтын болсақ, олардың өнімділігі тұрақты емес, жауын-қардың аз-көптігіне қарап әр жылдарда өзгеріп отырады. Шөбінің өнімділігі жылдың ауа райының жағдайына қарай, гектарына 1,0 центнерден 2 центнерге дейін болады. Жайылым шөбінің аздығы және маусымдап пайдаланылатын жайылымдардың бытыраңқылығы себепті малды алыстағы көктемгі,

жазғы және күзгі-қысқы жайылымдарға жаюды керек етеді. Кей жылдары қыстың жұмсақтығына қарай шаруашылық құрылымдардың малдары көбіне жайылымда болады.

2023 жылдың 1 қаңтарына Мәртөк ауылдық округінде (халықтың жеке ауласы) ірі қара мал 3124 бас, 5417 қой мен ешкілер және 96 бас жылқы бар. Оның ішінде:

Мәртөк ауылында: ірі қара мал 2363 бас, қой мен ешкілер 4676 бас, жылқы 90 бас. Жайылым көлемі 7372 гектарды құрайды.

Қазан ауылында: ірі қара мал 529 бас, қой мен ешкілер 528 бас, жылқы 1 бас. Жайылым көлемі 2192 гектарды құрайды.

Құмсай ауылында: ірі қара мал 232 бас, қой мен ешкілер 213 бас, жылқы 5 бас. Жайылым көлемі 1386 гектарды құрайды.

Жаңатан ауылында: ірі қара мал 341 бас, қой мен ешкілер 151 бас және жылқы 11 бас. Жайылым көлемі 2632 гектарды құрайды.

Мәртөк ауылдық округінің шаруа қожалықтарындағы мал басы: ірі қара мал 875 бас, қой мен ешкілер 487 бас, жылқы 46 басты құрайды.

Шаруа қожалықтарының жайылым алаңы 13455 гектарды құрайды. Жайылым қажеттілігі жоқ.

Мәртөк ауылдық округінде 1 мал дәрігерлік пункті, 1 мал көміндісі бар.

Жайылымдық жемшөп жануарлар рационының едәуір бөлігін құрайды. Шөпте азыққа қарағанда әлдеқайда көп қоректік заттар бар. Малды жайылымда ұстау жақсы дамуына ықпал етеді және жануарлардың өсуін күшейтеді, сау төл алу үшін қолайлы жағдайлар жасалады. Мәртөк ауылдық округінде табиғи жайылымдардың маусымдық сипаты айқын байқалады. Мәртөк ауылдық округі аумағында мәдени және аридтік жайылымдар жоқ. Барлық жайылымдар саны мен мөлшері жайылымның шығымдылығына, мал санына және жасыл шөпті азықтандыру нормаларына байланысты учаскелерге (қоршауларға) бөлінеді. Мәртөк ауылдық округі маңындағы жайылымдар үшін маусымдық жайылымдарды көшпелі жолмен дәстүрлі пайдаланған жөн, ал алыс маусымдық жайылымдарда алдын ала белгіленген учаскелерде мал жаю керек. Жайылымдарды тиімді пайдалану оны пайдалану мерзімінің түрлі схемасын кезектестіру жолымен жүргізіледі. Жайылым айналымы деп табиғи жайылымдарды бір жылдан бастап жақсартуға бағытталған немесе оның өнімділігін төмендетпей бірнеше жылдан кейін қайталанатын шаралар жүйесі түсініледі. Жалпы, жайылым айналымы мен қоршаған ортаны пайдалану жүйесін қолдану, маусымдар бойынша кезектестіру, өсімдіктердің өнімділігін сақтауға мүмкіндік береді.

Мәртөк ауылдық округіндегі кең таралған бетеге, селеу, жусан мен әртүрлі шөптерден тұратын жайылымдар үшін барынша қолайлысы жыл сайын ретімен, жылдың барлық маусымында мал жайып, кезек-кезек 4-белдеулі жайылым айналымын жасау. Әрбір малды қоршап бағатын учаскелер жыл бойы тек бір маусым пайдалануы тиіс, егер учаске көктемде пайдаланылса, келесі жылы бұл учаске жазда, ал келесі

жылы күзде пайдалануы тиіс. Тек осы жағдайда ғана жайылымдық өсімдіктердің тұқым тастауы мүмкін және азып тозған учаскелер бұрынғы өнімділігін қалпына келтіре алады.

Жайылымдық процесті реттеу, жайылымның айдау кезектілігі, тыңайтқыштар, өсімдіктерді себу жайылымдардың жалпы өнімділігін арттырады және олардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Мәртөк ауылдық округі бойынша ауылшаруашылығы малдарын қамтамасыз ету үшін барлығы 13455 гектар жайылымдық жерлер бар. Елді мекен шегінде 9606 гектар жайылым бар.

Мәртөк ауылдық округінде мал айдауға арналған сервитуттар орнатылмаған.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 15 бабына сәйкес жергілікті халықтың мұқтаждығы үшін (Мәртөк, Казан және Құмсай ауылы) ауылшаруашылығы жануарларының аналық (сауын) мал басын ұстау бойынша елді мекеннің 9606 гектар бар жайылымдық алқаптарында, жүктеме нормасы 10 гектар/бас.

Жүктеме нормасы ірі қара мал басына 8,5 гектар/бас, қой мен ешкілер – 1,7 гектар/бас, жылқы – 10,2 гектар/бас, болғанда жергілікті халықтың басқа ауылшаруашылығы малдарын жаю бойынша жайылымдық жерлерді.

Қажеттілік:

ірі қара мал үшін – $3124 \text{ бас} \times 8,5 \text{ гектар/бас} = 26554 \text{ гектар}$;

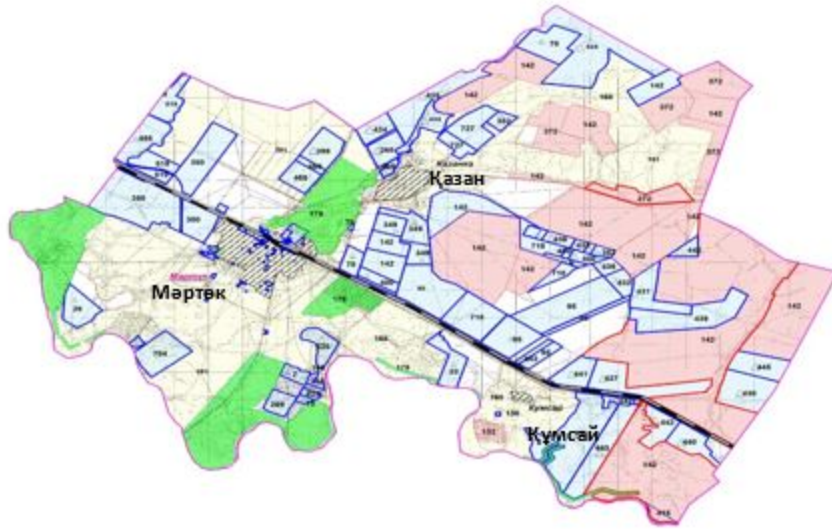
қой мен ешкілер үшін – $5417 \text{ бас} \times 1,7 \text{ гектар/бас} = 9208,9 \text{ гектар}$;

жылқы үшін – $96 \text{ бас} \times 10,2 \text{ гектар/бас} = 979,2 \text{ гектар}$;

Барлығы: 36742,1 гектар.

Мәртөк ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 1
қосымша

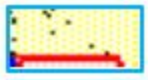
Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Мәртөк ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (қартасы)

Шарты белгілер:

- Ауылдық округтің шекарасы;

- Елді мекендер жерлері санатындағы жайылымдар;

- Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлері санатындағы жайылымдар.

Мәртөк ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 2
қосымша

Мәртөк ауылдық округі бойынша елді мекендер бөлінісінде ІҚМ аналық (сауын) мал басын орналастыру үшін жайылымдарды бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекені	Жайылым алаңы, (га)	Сауын сиырлардың болуы (бас)	Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)	Жайылымдардың қажеттілігі, (га)	Жайылымдармен қамтамасыз етілмеген (га)	Қажеттіліктің қамтамасыз етілуі, %	Артықшылық, (га)
1	Мәртөк	7372,0	2363	8,5	20085,5	-	-	-12713,5
2	Қазан	2192,0	529	8,5	4496,5	-	-	-2304,5
3	Құмсай	1386,0	232	8,5	1972,0	-	-	-586
4	Жаңатаң	2632	341	8,5	2898	-	-	-266

Барлығы	10950,0	3124	8,5	26554,0	-	-	-15604
---------	---------	------	-----	---------	---	---	--------

Мәртөк ауылдық округі бойынша жер учаскелерінің меншік иелері бөлігінде ауыл шаруашылығы малдарының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекен	Малдың болуы түрлері бойынша (бас)				Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)			
		ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе
1	Мәртөк	2363	4676	90	0	8,5	1,7	10,2	0
2	Қазан	529	528	1	0	8,5	1,7	10,2	0
3	Құмсай	232	213	5	0	8,5	1,7	10,2	0
4	Жаңатаң	341	151	11	0	8,5	1,7	10,2	0
	Барлығы	3124	5417	96	0	8,5	1,7	10,2	0

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				
ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	Қорытынды (га)
20085,5	7949,2	918	0	10952,7
4496,5	897,6	10,2	0	5404,3
1972,0	362,1	51	0	2385,1
2898	1540,2	112,2	0	4550,4
26554,0	9208,9	979,2	0	36742,1

Мәртөк ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарға 3 қосымша

Мәртөк ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі

№	Жер учаскелерінің жер пайдаланушылардың атауы	Жайылым алаңы, (га)	Түрлері бойынша малдың болуы, (бас)			Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)		
			ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	ІҚМ	ҰМҚ	жылқы
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Айдар Ж	215,0	8	20	0	8,5	1,7	10,2
2	Актобе-Коктем	500,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
3	Алишер ИК	3 299,0	326	0	0	8,5	1,7	10,2
4	Альянс	16,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
5	Анюта	2,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
6	Ашибек	95,0	4	12	9	8,5	1,7	10,2
7	Бажир	189,0	0	0	14	8,5	1,7	10,2

8	Байтак	444,0	0	0		8,5	1,7	10,2
9	Виа	20,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
10	Дастан	687,0	27	0	1	8,5	1,7	10,2
11	Есбол-Карсаков	1 085,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
12	Есентай-Орынтай А.	32,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
13	Женис	126,0	9	26	0	8,5	1,7	10,2
14	Заречье	29,0	5	34	0	8,5	1,7	10,2
15	Зару	402,0	25	0	15	8,5	1,7	10,2
16	Иона Бо	133,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
17	Калина	600,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
18	Степь	69,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
19	Кумсай	154,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
20	Курман	210,0	15	47	5	8,5	1,7	10,2
21	Максат+К	95,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
22	Мартук	72,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
23	Оралу	50,0	84	17	0	8,5	1,7	10,2
24	Риск	120,0	6	0	0	8,5	1,7	10,2
25	Сарытогай	105,0	57	12	2	8,5	1,7	10,2
26	Содружество	157,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
27	Сусар-Б	253,0	9	19	0	8,5	1,7	10,2
28	Sadug	37,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
29	Талапкер	112,0	144	300	0	8,5	1,7	10,2
30	Торобек А	245,0	156	0	0	8,5	1,7	10,2
	Барлығы:	9 553,0	875	487	46	8,5	1,7	10,2

Кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				Артық жайылымдар, (га)
ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	жиыны (га)	
10	11	12	13	14
68	34	0	102	113,0
0	0	0	0	500,0
2 771	0	0	2 771	528,0
0	0	0	0	16,0
0	0	0	0	2,0
34	20	92	146	-51,2
0	0	143	143	46,2
0	0	0	0	444,0
0	0	0	0	20,0
230	0	10	240	447,3

0	0	0	0	1 085,0
0	0	0	0	32,0
77	44	0	121	5,3
43	58	0	100	-71,3
213	0	153	366	36,5
0	0	0	0	133,0
0	0	0	0	600,0
0	0	0	0	69,0
0	0	0	0	154,0
128	80	51	258	-48,4
0	0	0	0	95,0
0	0	0	0	72,0
714	29	0	743	-692,9
51	0	0	51	69,0
485	20	20	525	-420,3
0	0	0	0	157,0
77	32	0	109	144,2
0	0	0	0	37,0
1 224	510	0	1 734	-1 622,0
1 326	0	0	1 326	-1 081,0
7 438	828	469	8 735	818

Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспарға 10 қосымша

Родников ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар

Осы Родников ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар (бұдан әрі – Жоспар) Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңына, Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 "Жайылымдардың жалпы алаңына жүктеменің рұқсат етілген шекті нормасын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 11064 болып тіркелген) бұйрығына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 15090 болып тіркелген) бұйрығына сәйкес әзірленді.

Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, жемшөпке қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозуы процестерін болғызбау мақсатында қабылданады және ауыл шаруашылығы жануарларын жаю дәстүрі ескеріледі.

Жоспар құрамында:

1) Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Родников ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы) (1 қосымша);

2) Жайылымдары жоқ жеке және (немесе) заңды тұлғалардың ауыл шаруашылығы жануарларының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу және оларды берілетін жайылымдарға ауыстыру (2 қосымша)

3) Родников ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі (3 қосымша);

Жоспар жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қараудың жай-күйі туралы мәліметтер, ветеринариялық-санитариялық объектілер туралы мәліметтер, иелерін – жайылым пайдаланушыларды, жеке және (немесе) заңды тұлғаларды көрсете отырып, ауыл шаруашылығы жануарлары мал басының саны туралы деректер, ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер, шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарларының мал басын қалыптастыру туралы мәліметтер, екпе және аридтік жайылымдарда ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері, малды айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер, мемлекеттік органдар, жеке және (немесе) заңды тұлғалар берген өзге де деректер ескеріле отырып қабылданған.

Әкімшілік-аумақтық бөлініс бойынша Родников ауылдық округінде 1 ауылдық елді мекендер бар.

Родников ауылдық округі аумағының жалпы көлемі 75913 гектар, оның ішінде шабындық - 356 гектар, жайылым жерлері – 37292,1 гектар, 38265 гектар - басқа алаптар.

Жер санаттары бойынша:

ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер – 63284 гектар;

елді мекендердің жері – 8221 гектар;

қордағы жерлер – 4408 гектар болып бөлінеді.

Табиғи жағдайлар бойынша Родников ауылдық округінің аумағы агроклиматтық көрсеткіш бойынша құрғақ далалық зонаға жатады, қатал ұзақ қыста, қысқа қалыпты ыстық жазда, қыстың және жаз температураларының күрт қарама-қайшылықтарымен, жылдық жауын-шашынның аз мөлшерімен, құрғақшылықпен сипатталады. Өсімдік жамылғысы әртүрлі, селеулі-бетегелі жусанды және бетегелі-жусанды, тобылғы-қараған бұталы өсімдіктер. Топырағы қызыл қоңыр, қоңыр, аз гумусты. Өсімдік жамылғысы тұрақты емес және жеткіліксіз ылғалданған жағдайда, жалпы

жазықтық сипатты және аздаған қанық түрлерімен ерекшеленді. Жер оты көктемгі-жазғы-күзгі жайылым ретінде қолданылады, жер бедерінің жағдайына қарай шөп шабуға да болады. Жайылымды тиімді пайдалану, тозуының алдын алу әрбір малды оған қолданылатын шөптің қажеттілігіне қарай орналастыру болып табылады. Ал Родников ауылдық округі жайылымдарына жалпы сипаттама жасайтын болсақ, олардың өнімділігі тұрақты емес, жауын-қардың аз-көптігіне қарап әр жылдарда өзгеріп отырады. Шөбінің өнімділігі жылдың ауа райының жағдайына қарай, гектарына 1,0 центнерден 2 центнерге дейін болады. Жайылым шөбінің аздығы және маусымдап пайдаланылатын жайылымдардың бытыраңқылығы себепті малды алыстағы көктемгі, жазғы және күзгі-қысқы жайылымдарға жаюды керек етеді. Кей жылдары қыстың жұмсақтығына қарай шаруашылық құрылымдардың малдары көбіне жайылымда болады.

2023 жылдың 1 қаңтарына Родников ауылдық округінде (халықтың жеке ауласы) ірі қара мал 2259 бас, 3180 қой мен ешкілер және 456 бас жылқы бар. Оның ішінде:

Родников ауылында: ірі қара мал 1953 бас, қой мен ешкілер 2942 бас және жылқы 343 бас. Жайылым көлемі 8221 гектарды құрайды.

Родников ауылдық округінің шаруа қожалықтарындағы мал басы: ірі қара мал 937 бас, қой мен ешкілер 1769 бас, жылқы 347 басты құрайды.

Шаруа қожалықтарының жайылым алаңы 63284 гектарды құрайды. Жайылым қажеттілігі жоқ.

Родников ауылдық округінде 1 мал дәрігерлік пункті, 1 мал көміндісі бар.

Жайылымдық жемшөп жануарлар рационының едәуір бөлігін құрайды. Шөпте азыққа қарағанда әлдеқайда көп қоректік заттар бар. Малды жайылымда ұстау жақсы дамуына ықпал етеді және жануарлардың өсуін күшейтеді, сау төл алу үшін қолайлы жағдайлар жасалады. Родников ауылдық округінде табиғи жайылымдардың маусымдық сипаты айқын байқалады. Родников ауылдық округі аумағында мәдени және аридтік жайылымдар жоқ. Барлық жайылымдар саны мен мөлшері жайылымның шығымдылығына, мал санына және жасыл шөпті азықтандыру нормаларына байланысты учаскелерге (қоршауларға) бөлінеді. Родников ауылдық округі маңындағы жайылымдар үшін маусымдық жайылымдарды көшпелі жолмен дәстүрлі пайдаланған жөн, ал алыс маусымдық жайылымдарда алдын ала белгіленген учаскелерде мал жаю керек. Жайылымдарды тиімді пайдалану оны пайдалану мерзімінің түрлі схемасын кезектестіру жолымен жүргізіледі. Жайылым айналымы деп табиғи жайылымдарды бір жылдан бастап жақсартуға бағытталған немесе оның өнімділігін төмендетпей бірнеше жылдан кейін қайталанатын шаралар жүйесі түсініледі. Жалпы, жайылым айналымы мен қоршаған ортаны пайдалану жүйесін қолдану, маусымдар бойынша кезектестіру, өсімдіктердің өнімділігін сақтауға мүмкіндік береді.

Родников ауылдық округіндегі кең таралған бетеге, селеу, жусан мен әртүрлі шөптерден тұратын жайылымдар үшін барынша қолайлысы жыл сайын ретімен,

жылдың барлық маусымында мал жайып, кезек-кезек 4-белдеулі жайылым айналымын жасау. Әрбір малды қоршап бағатын учаскелер жыл бойы тек бір маусым пайдалануы тиіс, егер учаске көктемде пайдаланылса, келесі жылы бұл учаске жазда, ал келесі жылы күзде пайдалануы тиіс. Тек осы жағдайда ғана жайылымдық өсімдіктердің тұқым тастауы мүмкін және азып тозған учаскелер бұрынғы өнімділігін қалпына келтіре алады.

Жайылымдық процесті реттеу, жайылымның айдау кезектілігі, тыңайтқыштар, өсімдіктерді себу жайылымдардың жалпы өнімділігін арттырады және олардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Родников ауылдық округі бойынша ауылшаруашылығы малдарын қамтамасыз ету үшін барлығы 63284 гектар жайылымдық жерлер бар. Елді мекен шегінде 8221 гектар жайылым бар.

Родников ауылдық округінде мал айдауға арналған сервитуттар орнатылмаған.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 15 бабына сәйкес жергілікті халықтың мұқтаждығы үшін (Родников ауылы) ауылшаруашылығы жануарларының аналық (сауын) мал басын ұстау бойынша елді мекеннің 8221 гектар бар жайылымдық алқаптарында, жүктеме нормасы 10 гектар/бас.

Жүктеме нормасы ірі қара мал басына 8,5 гектар/бас, қой мен ешкілер – 1,7 гектар/бас, жылқы – 10,2 гектар/бас, болғанда жергілікті халықтың басқа ауылшаруашылығы малдарын жаю бойынша жайылымдық жерлерді.

Қажеттілік:

ірі қара мал үшін – $2259 \text{ бас} \times 8,5 \text{ гектар/бас} = 19201 \text{ гектар}$;

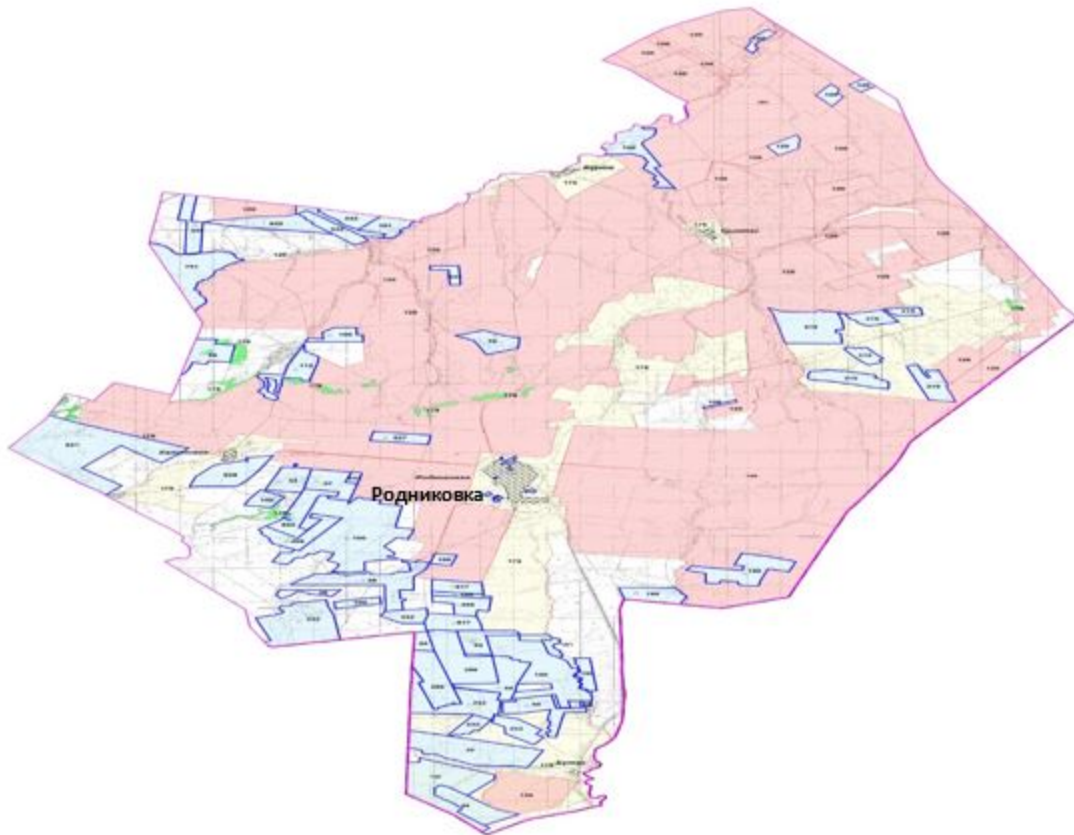
қой мен ешкілер үшін – $3180 \text{ бас} \times 1,7 \text{ гектар/бас} = 5406 \text{ гектар}$;

жылқы үшін – $456 \text{ бас} \times 10,2 \text{ гектар/бас} = 4651 \text{ гектар}$;

Барлығы: 29258 гектар.

Родников ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 1
қосымша

Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Родников ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы)

Шарты белгілер:

- Ауылдық округтің шекарасы;

- Елді мекендер жерлері санатындағы жайылымдар;

- Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлері санатындағы жайылымдар.

Родников ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 2
қосымша

Родников ауылдық округі бойынша елді мекендер бөлінісінде ІҚМ аналық (сауын) мал басын орналастыру үшін жайылымдарды бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Сауын сиырлард	Жайылым ға	Жайылым дардың	Жайылым дармен қамтамасы	Қажеттілік тің

	Елді мекені	Жайылым алаңы, (га)	ың болуы (бас)	қажеттілік нормасы 1 бас, (га)	қажеттілігі , (га)	з етілмеген (га)	қамтамасы (з етілуі, %)	Артықшылық, (га)
1	Родников	8221	1953	8,5	16600	-	-	-8379
	Барлығы	8221	1953	8,5	16600	-	-	-8379

Родников ауылдық округі бойынша жер учаскелерінің меншік иелері бөлігінде ауыл шаруашылығы малдарының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекен	Малдың болуы түрлері бойынша (бас)				Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)			
		ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе
1	Родников	2259	3180	456	0	8,5	1,7	10,2	0
	Барлығы	2259	3180	456	0	8,5	1,7	10,2	0

Кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				
ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	Қорытынды (га)
19201,5	5406,0	4651,2	0	29258,7
19201,5	5406,0	4651,2	0	29258,7

Родников ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарға 3 қосымша

Родников ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі

№	Жер учаскелері мен жер пайдаланушылардың атауы	Жайылым алаңы, (га)	Түрлері бойынша малдың болуы, (бас)			Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)		
			ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	ІҚМ	ҰМҚ	жылқы
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Койсулу	413,0				8,5	1,7	10,2
2	Amirus	384,0	9	68	0	8,5	1,7	10,2
3	Greenfield-Бораш А.	496,0	0	18	0	8,5	1,7	10,2
4	Агайын	92,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
5	Айдар	21,0	1	0	0	8,5	1,7	10,2
6	Арыстанғали	691,0	0	0	6	8,5	1,7	10,2
7	Асем	91,0				8,5	1,7	10,2
8	Барыс-98	267,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
9	Береке					8,5	1,7	10,2
10	Болат И К	41,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
11	Болат	119,0	22	0	0	8,5	1,7	10,2

12	Данияр	27,0	0	25	7	8,5	1,7	10,2
13	Даулет	107,0	13	191	22	8,5	1,7	10,2
14	Енбек	3 276,0	427	0	97	8,5	1,7	10,2
15	Ербол	885,0	39	46	6	8,5	1,7	10,2
16	Жемис	715,0	36	0	28	8,5	1,7	10,2
17	Кайрат И К	501,0				8,5	1,7	10,2
18	Кызылсай	337,0	31	50	2	8,5	1,7	10,2
19	Мейрлан	548,0	3	320	118	8,5	1,7	10,2
20	Нагмет	70,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
21	Ниет	154,0	0	359	0	8,5	1,7	10,2
22	Нур-Ул	59,0				8,5	1,7	10,2
23	Рахмет	229,0	70	168	26	8,5	1,7	10,2
24	Саби	188,0	6	26	0	8,5	1,7	10,2
25	Санжар И К	384,0	150	9	20	8,5	1,7	10,2
26	Сагу	1 276,0	119	388	15	8,5	1,7	10,2
27	Трио	250,0				8,5	1,7	10,2
28	Часон	137,0	11	101	0	8,5	1,7	10,2
29	Шуак	43,0				8,5	1,7	10,2
	Барлығы:	11 801,0	937	0	347	8,5	1,7	10,2

Кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				Артық жайылымдар , (га)
ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	жиыны (га)	
10	11	12	13	14
0	0	0	0	413,0
77	116	0	192	191,9
0	31	0	31	465,4
0	0	0	0	92,0
9	0	0	9	12,5
0	0	61	61	629,8
0	0	0	0	91,0
0	0	0	0	267,0
0	0	0	0	0,0
0	0	0	0	41,0
187	0	0	187	-68,0
0	43	71	114	-86,9
111	325	224	660	-552,6
3 630	0	989	4 619	-1 342,9
332	78	61	471	414,1
306	0	286	592	123,4
0	0	0	0	501,0

264	85	20	369	-31,9
26	544	1 204	1 773	-1 225,1
0	0	0	0	70,0
0	610	0	610	-456,3
0	0	0	0	59,0
595	286	265	1 146	-916,8
51	44	0	95	92,8
1 275	15	204	1 494	-1 110,3
1 012	660	153	1 824	-548,1
0	0	0	0	250,0
94	172	0	265	-128,2
0	0	0	0	43,0
7 965	3 007	3 539	14 511	-2 710

Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспарға 11 қосымша

Сарыжар ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар

Осы Сарыжар ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар (бұдан әрі – Жоспар) Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңына, Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 "Жайылымдардың жалпы алаңына жүктеменің рұқсат етілген шекті нормасын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 11064 болып тіркелген) бұйрығына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 15090 болып тіркелген) бұйрығына сәйкес әзірленді.

Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, жемшөпке қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозуы процестерін болғызбау мақсатында қабылданады және ауыл шаруашылығы жануарларын жаю дәстүрі ескеріледі.

Жоспар құрамында:

1) Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Сарыжар ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы) (1 қосымша);

2) Жайылымдары жоқ жеке және (немесе) заңды тұлғалардың ауыл шаруашылығы жануарларының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу және оларды берілетін жайылымдарға ауыстыру (2 қосымша)

3) Сарыжар ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі (3 қосымша);

Жоспар жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қараудың жай-күйі туралы мәліметтер, ветеринариялық-санитариялық объектілер туралы мәліметтер, иелерін – жайылым пайдаланушыларды, жеке және (немесе) заңды тұлғаларды көрсете отырып, ауыл шаруашылығы жануарлары мал басының саны туралы деректер, ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер, шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарларының мал басын қалыптастыру туралы мәліметтер, екпе және аридтік жайылымдарда ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері, малды айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер, мемлекеттік органдар, жеке және (немесе) заңды тұлғалар берген өзге де деректер ескеріле отырып қабылданған.

Әкімшілік-аумақтық бөлініс бойынша Сарыжар ауылдық округінде 3 ауылдық елді мекендер бар.

Сарыжар ауылдық округі аумағының жалпы көлемі 33984 гектар, оның ішінде шабындық - 63 гектар, жайылым жерлері – 14253 гектар, 19688 гектар - басқа алаптар.

Жер санаттары бойынша:

ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер – 18633 гектар;

елді мекендердің жері – 8363 гектар;

қордағы жерлер – 6958 гектар болып бөлінеді.

Табиғи жағдайлар бойынша Сарыжар ауылдық округінің аумағы агроклиматтық көрсеткіш бойынша құрғақ далалық зонаға жатады, қатал ұзақ қыста, қысқа қалыпты ыстық жазда, қыстың және жаз температураларының күрт қарама-қайшылықтарымен, жылдық жауын-шашынның аз мөлшерімен, құрғақшылықпен сипатталады. Өсімдік жамылғысы әртүрлі, селеулі-бетегелі жусанды және бетегелі-жусанды, тобылғы-қараған бұталы өсімдіктер. Топырағы қызыл қоңыр, қоңыр, аз гумусты. Өсімдік жамылғысы тұрақты емес және жеткіліксіз ылғалданған жағдайда, жалпы жазықтық сипатты және аздаған қанық түрлерімен ерекшеленді. Жер оты көктемгі-жазғы-күзгі жайылым ретінде қолданылады, жер бедерінің жағдайына қарай шөп шабуға да болады. Жайылымды тиімді пайдалану, тозуының алдын алу әрбір малды оған қолданылатын шөптің қажеттілігіне қарай орналастыру болып табылады. Ал Сарыжар ауылдық округі жайылымдарына жалпы сипаттама жасайтын болсақ, олардың өнімділігі тұрақты емес, жауын-қардың аз-көптігіне қарап әр жылдарда өзгеріп отырады. Шөбінің өнімділігі жылдың ауа райының жағдайына қарай, гектарына 1,0 центнерден 2 центнерге дейін болады. Жайылым шөбінің аздығы және маусымдап пайдаланылатын жайылымдардың бытыраңқылығы себепті малды алыстағы көктемгі,

жазғы және күзгі-қысқы жайылымдарға жаюды керек етеді. Кей жылдары қыстың жұмсақтығына қарай шаруашылық құрылымдардың малдары көбіне жайылымда болады.

2023 жылдың 1 қаңтарына Сарыжар ауылдық округінде (халықтың жеке ауласы) ірі қара мал 2035 бас, 4832 қой мен ешкілер және 184 бас жылқы бар. Оның ішінде:

Сарыжар ауылдық округінің шаруа қожалықтарындағы мал басы: ірі қара мал 790 бас, қой мен ешкілер 1083 бас, жылқы 364 басты құрайды.

Шаруа қожалықтарының жайылым алаңы 18663 гектарды құрайды.

Сарыжар ауылдық округінде 1 мал дәрігерлік пункті, 1 мал көміндісі бар.

Жайылымдық жемшөп жануарлар рационының едәуір бөлігін құрайды. Шөпте азыққа қарағанда әлдеқайда көп қоректік заттар бар. Малды жайылымда ұстау жақсы дамуына ықпал етеді және жануарлардың өсуін күшейтеді, сау төл алу үшін қолайлы жағдайлар жасалады. Сарыжар ауылдық округінде табиғи жайылымдардың маусымдық сипаты айқын байқалады. Сарыжар ауылдық округі аумағында мәдени және аридтік жайылымдар жоқ. Барлық жайылымдар саны мен мөлшері жайылымның шығымдылығына, мал санына және жасыл шөпті азықтандыру нормаларына байланысты учаскелерге (қоршауларға) бөлінеді. Сарыжар ауылдық округі маңындағы жайылымдарды тыныстандырып, демалдыру үшін маусымдық жайылымдарды көшпелі жолмен дәстүрлі пайдаланған жөн, ал алыс маусымдық жайылымдарда алдын ала белгіленген учаскелерде мал жаю керек. Жайылымдарды тиімді пайдалану оны пайдалану мерзімінің түрлі схемасын кезектестіру жолымен жүргізіледі. Жайылым айналымы деп табиғи жайылымдарды бір жылдан бастап жақсартуға бағытталған немесе оның өнімділігін төмендетпей бірнеше жылдан кейін қайталанатын шаралар жүйесі түсініледі. Жалпы, жайылым айналымы мен қоршаған ортаны пайдалану жүйесін қолдану, маусымдар бойынша кезектестіру, өсімдіктердің өнімділігін сақтауға мүмкіндік береді.

Сарыжар ауылдық округіндегі кең таралған бетеге, селеу, жусан мен әртүрлі шөптерден тұратын жайылымдар үшін барынша қолайлысы жыл сайын ретімен, жылдың барлық маусымында мал жайып, кезек-кезек 4-белдеулі жайылым айналымын жасау. Әрбір малды қоршап бағатын учаскелер жыл бойы тек бір маусым пайдалануы тиіс, егер учаске көктемде пайдаланылса, келесі жылы бұл учаске жазда, ал келесі жылы күзде пайдалануы тиіс. Тек осы жағдайда ғана жайылымдық өсімдіктердің тұқым тастауы мүмкін және азып тозған учаскелер бұрынғы өнімділігін қалпына келтіре алады.

Жайылымдық процесті реттеу, жайылымның айдау кезектілігі, тыңайтқыштар, өсімдіктерді себу жайылымдардың жалпы өнімділігін арттырады және олардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Сарыжар ауылдық округі бойынша ауылшаруашылығы малдарын қамтамасыз ету үшін барлығы 18633 гектар жайылымдық жерлер бар. Елді мекен шегінде 8363 гектар жайылым бар.

Сарыжар ауылдық округінде мал айдауға арналған сервитуттар орнатылмаған.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 15 бабына сәйкес жергілікті халықтың мұқтаждығы үшін (Жайсаң, Жанатаң және Кокбекті ауылы) ауылшаруашылығы жануарларының аналық (сауын) мал басын ұстау бойынша елді мекеннің 8363 гектар бар жайылымдық алқаптарында, жүктеме нормасы 10 гектар/бас.

Жүктеме нормасы ірі қара мал басына 8,5 гектар/бас, қой мен ешкілер – 1,7 гектар/бас, жылқы – 10,2 гектар/бас, болғанда жергілікті халықтың басқа ауылшаруашылығы малдарын жаю бойынша жайылымдық жерлері.

Қажеттілік:

ірі қара мал үшін – $3088 \text{ бас} \times 8,5 \text{ гектар/бас} = 26248 \text{ гектар}$;

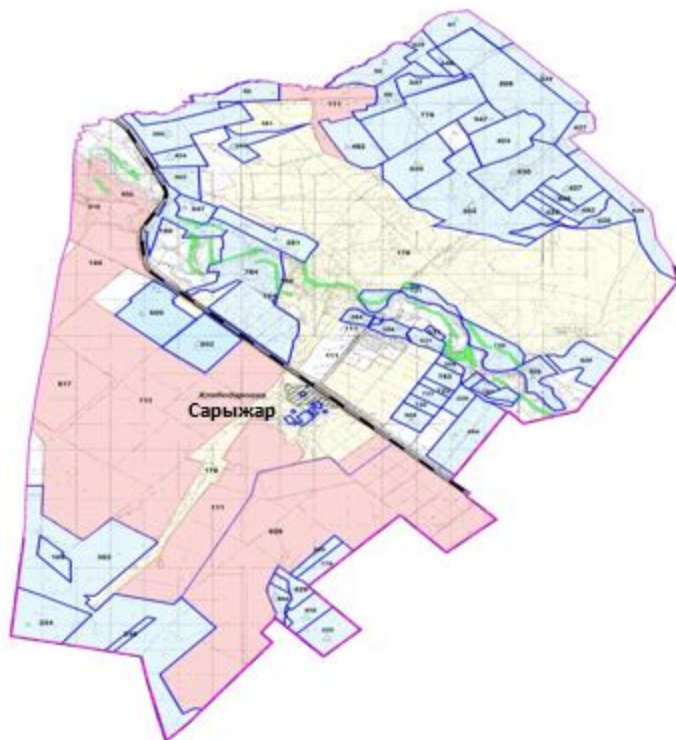
қой мен ешкілер үшін – $4788 \text{ бас} \times 1,7 \text{ гектар/бас} = 15504 \text{ гектар}$;

жылқы үшін – $680 \text{ бас} \times 10,2 \text{ гектар/бас} = 6936 \text{ гектар}$;

Барлығы: 48688 гектар.

Сарыжар ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 1
қосымша

Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Сарыжар ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы)

Шарты белгілер:

- Ауылдық округтің шекарасы;

- Елді мекендер жерлері санатындағы жайылымдар;

- Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлері санатындағы жайылымдар.

Сарыжар ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 2
қосымша

Сарыжар ауылдық округі бойынша елді мекендер бөлінісінде ҚМ аналық (сауын) мал басын орналастыру үшін жайылымдарды бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекені	Жайылым алаңы, (га)	Сауын сиырлардың болуы (бас)	Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)	Жайылымдардың қажеттілігі, (га)	Жайылымдармен қамтамасыз етілмеген (га)	Қажеттіліктің қамтамасыз етілуі, %	Артықшылық, (га)
1	Сарыжар					-	-	
	Барлығы					-	-	

Сарыжар ауылдық округі бойынша жер учаскелерінің меншік иелері бөлігінде ауыл шаруашылығы малдарының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекен	Малдың болуы түрлері бойынша (бас)				Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)			
		ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе
1	Сарыжар								
	Барлығы								

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				
ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	Қорытынды (га)

Сарыжар ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарға 3 қосымша

Сарыжар ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі

№	Жер учаскелерінің жер пайдаланушылардың атауы	Жайылым алаңы, (га)	Түрлері бойынша малдың болуы, (бас)			Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)		
			ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	ІҚМ	ҰМҚ	жылқы
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Даулет	908,0	0	212	0	8,5	1,7	10,2
2	Тимур Иманғалиев	67,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
3	Талант	65,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
4	Аякоз	549,0	25	90	10	8,5	1,7	10,2
5	Ағайындылар	1 366,0	72	19	29	8,5	1,7	10,2
6	Әділ	628,0	4	38	1	8,5	1,7	10,2
7	Алма Ақтобе	317,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
8	Байтерек	408,0	32	0	0	8,5	1,7	10,2
9	Айнагуль	45,0	0	15	8	8,5	1,7	10,2
10	Алишев К	100,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
11	Баглан	433,0	0	0	2	8,5	1,7	10,2
12	Байорда	778,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
13	Бірлік	697,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
14	Дарегемир	337,0	15	102	2	8,5	1,7	10,2

15	Диас	336,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
16	Дикан	49,0	4	27	0	8,5	1,7	10,2
17	Ермек-1	180,0	5	53	2	8,5	1,7	10,2
18	Жадыра	264,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
19	Жасса	58,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
20	Из-Ор	168,0	9	33	0	8,5	1,7	10,2
21	Казахия	382,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
22	Карабутак	281,0	20	28	0	8,5	1,7	10,2
23	Коктем	119,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
24	Колосок	146,0	5	0	0	8,5	1,7	10,2
25	Куандык	88,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
26	Нива	283,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
27	Никита	112,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
28	Нур	10,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
29	Нуртас	30,0	41	8	0	8,5	1,7	10,2
30	Орал	183,0	102	348	5	8,5	1,7	10,2
31	Тауекел	206,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
32	Тимур	192,0	5	300	0	8,5	1,7	10,2
33	Устаз	414,0	7	0	2	8,5	1,7	10,2
	Барлығы:	10 199,0	346	1 273	61	8,5	1,7	10,2

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				Артық жайылымдар , (га)
ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	жиыны (га)	
10	11	12	13	14
0	360	0	360	547,6
0	0	0	0	67,0
0	0	0	0	65,0
213	153	102	468	81,5
612	32	296	940	425,9
34	65	10	109	519,2
0	0	0	0	317,0
272	0	0	272	136,0
0	26	82	107	-62,1
0	0	0	0	100,0
0	0	20	20	412,6
0	0	0	0	778,0
0	0	0	0	697,0
128	173	20	321	15,7
0	0	0	0	336,0
34	46	0	80	-30,9
43	90	20	153	27,0

0	0	0	0	264,0
0	0	0	0	58,0
77	56	0	133	35,4
0	0	0	0	382,0
170	48	0	218	63,4
0	0	0	0	119,0
43	0	0	43	103,5
0	0	0	0	88,0
0	0	0	0	283,0
0	0	0	0	112,0
0	0	0	0	10,0
349	14	0	362	-332,1
867	592	51	1 510	-1 326,6
0	0	0	0	206,0
43	510	0	553	-360,5
60	0	20	80	334,1
2 941	2 164	622	5 727	4 472

Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспарға 12 қосымша

Тәңірберген ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар

Осы Тәңірберген ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар (бұдан әрі – Жоспар) Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңына, Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 "Жайылымдардың жалпы алаңына жүктеменің рұқсат етілген шекті нормасын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 11064 болып тіркелген) бұйрығына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 15090 болып тіркелген) бұйрығына сәйкес әзірленді.

Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, жемшөпке қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозуы процестерін болғызбау мақсатында қабылданады және ауыл шаруашылығы жануарларын жаю дәстүрі ескеріледі.

Жоспар құрамында:

1) Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Тәңірберген ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы) (1 қосымша);

2) Жайылымдары жоқ жеке және (немесе) заңды тұлғалардың ауыл шаруашылығы жануарларының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу және оларды берілетін жайылымдарға ауыстыру (2 қосымша)

3) Тәңірберген ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі (3 қосымша);

Жоспар жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қараудың жай-күйі туралы мәліметтер, ветеринариялық-санитариялық объектілер туралы мәліметтер, иелерін – жайылым пайдаланушыларды, жеке және (немесе) заңды тұлғаларды көрсете отырып, ауыл шаруашылығы жануарлары мал басының саны туралы деректер, ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер, шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарларының мал басын қалыптастыру туралы мәліметтер, екпе және аридтік жайылымдарда ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері, малды айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер, мемлекеттік органдар, жеке және (немесе) заңды тұлғалар берген өзге де деректер ескеріле отырып қабылданған.

Әкімшілік-аумақтық бөлініс бойынша Тәңірберген ауылдық округінде 2 ауылдық елді мекендер бар.

Тәңірберген ауылдық округі аумағының жалпы көлемі 59085 гектар, оның ішінде шабындық - 175 гектар, жайылым жерлері – 25528 гектар, 33382 гектар - басқа алаптар.

Жер санаттары бойынша:

ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер – 42103 гектар;

елді мекендердің жері – 7831 гектар;

қордағы жерлер – 9151 гектар болып бөлінеді.

Табиғи жағдайлар бойынша Тәңірберген ауылдық округінің аумағы агроклиматтық көрсеткіш бойынша құрғақ далалық зонаға жатады, катал ұзақ қыста, қысқа қалыпты ыстық жазда, қыстың және жаз температураларының күрт қарама-қайшылықтарымен, жылдық жауын-шашынның аз мөлшерімен, құрғақшылықпен сипатталады. Өсімдік жамылғысы әртүрлі, селеулі-бетегелі жусанды және бетегелі-жусанды, тобылғы-қараған бұталы өсімдіктер. Топырағы қызыл қоңыр, қоңыр, аз гумусты. Өсімдік жамылғысы тұрақты емес және жеткіліксіз ылғалданған жағдайда, жалпы жазықтық сипатты және аздаған қанық түрлерімен ерекшеленді. Жер оты көктемгі-жазғы-күзгі жайылым ретінде қолданылады, жер бедерінің жағдайына қарай шөп шабуға да болады. Жайылымды тиімді пайдалану, тозуының алдын алу әрбір малды оған қолданылатын шөптің қажеттілігіне қарай орналастыру болып табылады. Ал Тәңірберген ауылдық округі жайылымдарына жалпы сипаттама жасайтын болсақ,

олардың өнімділігі тұрақты емес, жауын-қардың аз-көптігіне қарап әр жылдарда өзгеріп отырады. Шөбінің өнімділігі жылдың ауа райының жағдайына қарай, гектарына 1,0 центнерден 2 центнерге дейін болады. Жайылым шөбінің аздығы және маусымдап пайдаланылатын жайылымдардың бытыраңқылығы себепті малды алыстағы көктемгі, жазғы және күзгі-қысқы жайылымдарға жаюды керек етеді. Кей жылдары қыстың жұмсақтығына қарай шаруашылық құрылымдардың малдары көбіне жайылымда болады.

2023 жылдың 1 қаңтарына Таңірберген ауылдық округінде (халықтың жеке ауласы) ірі қара мал 1634 бас, 1649 қой мен ешкілер және 79 бас жылқы. Оның ішінде:

Саржансай ауылында: ірі қара мал 784 бас, қой мен ешкілер 748 бас және жылқы 33 бас. Жайылым көлемі 4637 гектарды құрайды.

Кеңсахара ауылында: ірі қара мал 850 бас, қой мен ешкілер 901 бас және жылқы 46 бас. Жайылым көлемі 5717 гектарды құрайды.

Шаруа қожалықтарының жайылым алаңы 42103 гектарды құрайды.

Таңірберген ауылдық округінде 1 мал дәрігерлік пункті, 1 мал көміндісі бар.

Жайылымдық жемшөп жануарлар рационының едәуір бөлігін құрайды. Шөпте азыққа қарағанда әлдеқайда көп қоректік заттар бар. Малды жайылымда ұстау жақсы дамуына ықпал етеді және жануарлардың өсуін күшейтеді, сау төл алу үшін қолайлы жағдайлар жасалады. Таңірберген ауылдық округінде табиғи жайылымдардың маусымдық сипаты айқын байқалады. Таңірберген ауылдық округі аумағында мәдени және аридтік жайылымдар жоқ. Барлық жайылымдар саны мен мөлшері жайылымның шығымдылығына, мал санына және жасыл шөпті азықтандыру нормаларына байланысты учаскелерге (қоршауларға) бөлінеді. Таңірберген ауылдық округі маңындағы жайылымдарды тыныстандырып, демалдыру үшін маусымдық жайылымдарды көшпелі жолмен дәстүрлі пайдаланған жөн, ал алыс маусымдық жайылымдарда алдын ала белгіленген учаскелерде мал жаю керек. Жайылымдарды тиімді пайдалану оны пайдалану мерзімінің түрлі схемасын кезектестіру жолымен жүргізіледі. Жайылым айналымы деп табиғи жайылымдарды бір жылдан бастап жақсартуға бағытталған немесе оның өнімділігін төмендетпей бірнеше жылдан кейін қайталанатын шаралар жүйесі түсініледі. Жалпы, жайылым айналымы мен қоршаған ортаны пайдалану жүйесін қолдану, маусымдар бойынша кезектестіру, өсімдіктердің өнімділігін сақтауға мүмкіндік береді.

Таңірберген ауылдық округіндегі кең таралған бетеге, селеу, жусан мен әртүрлі шөптерден тұратын жайылымдар үшін барынша қолайлысы жыл сайын ретімен, жылдың барлық маусымында мал жайып, кезек-кезек 4-белдеулі жайылым айналымын жасау. Әрбір малды қоршап бағатын учаскелер жыл бойы тек бір маусым пайдалануы тиіс, егер учаске көктемде пайдаланылса, келесі жылы бұл учаске жазда, ал келесі

жылы күзде пайдалануы тиіс. Тек осы жағдайда ғана жайылымдық өсімдіктердің тұқым тастауы мүмкін және азып тозған учаскелер бұрынғы өнімділігін қалпына келтіре алады.

Жайылымдық процесті реттеу, жайылымның айдау кезектілігі, тыңайтқыштар, өсімдіктерді себу жайылымдардың жалпы өнімділігін арттырады және олардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Тәңірберген ауылдық округі бойынша ауылшаруашылығы малдарын қамтамасыз ету үшін барлығы 59085 гектар жайылымдық жерлер бар. Елді мекен шегінде 7831 гектар жайылым бар.

Тәңірберген ауылдық округінде мал айдауға арналған сервитуттар орнатылмаған.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 15 бабына сәйкес жергілікті халықтың мұқтаждығы үшін (Саржансай және Кеңсахара ауылы) ауылшаруашылығы жануарларының аналық (сауын) мал басын ұстау бойынша елді мекеннің 7831 гектар бар жайылымдық алқаптарында, жүктеме нормасы 10 гектар/бас.

Жүктеме нормасы ірі қара мал басына 8,5 гектар/бас, қой мен ешкілер – 1,7 гектар/бас, жылқы – 10,2 гектар/бас, болғанда жергілікті халықтың басқа ауылшаруашылығы малдарын жаю бойынша жайылымдық жерлерді.

Қажеттілік:

ірі қара мал үшін – $1634 \text{ бас} \times 8,5 \text{ гектар/бас} = 13889 \text{ гектар}$;

қой мен ешкілер үшін – $1649 \text{ бас} \times 1,7 \text{ гектар/бас} = 2803,3 \text{ гектар}$;

жылқы үшін – $79 \text{ бас} \times 10,2 \text{ гектар/бас} = 805,8 \text{ гектар}$;

Барлығы: 17498,1 гектар.

Тәңірберген ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 1
қосымша

Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Тәңірберген ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (қартасы)

			ың болуы (бас)	нормасы 1 бас, (га)	қажеттілігі , (га)	з етілмеген (га)	қамтамасы (з етілуі, %	
1	Саржансай	4637	784	8,5	6664	-	-	-2027
2	Кеңсахара	5717	850	8,5	7225	-	-	-1508
	Барлығы	10354	1634	8,5	13889	-	-	-3535

Тәңірберген ауылдық округі бойынша жер учаскелерінің меншік иелері бөлігінде ауыл шаруашылығы малдарының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекен	Малдың болуы түрлері бойынша (бас)				Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)			
		ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе
1	Саржансай	784	748	33	0	8,5	1,7	10,2	0
2	Кеңсахара	850	901	46	0	8,5	1,7	10,2	0
	Барлығы	1634	1649	79	0	8,5	1,7	10,2	0

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				
ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	Қорытынды (га)
6664	1271,6	336,6	0	8272,2
7225	1531,7	469,2	0	9225,9
13889	2803,3	805,8	0	17498,1

Тәңірберген ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарға 3 қосымша

Тәңірберген ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі

№	Жер учаскелерінің жер пайдаланушылардың атауы	Жайылым алаңы, (га)	Түрлері бойынша малдың болуы, (бас)			Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)		
			ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	ІҚМ	ҰМҚ	жылқы
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Асан	50,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
2	Ай	31,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
3	Ақжол	74,0	84	0	0	8,5	1,7	10,2
4	Аксу	446,0	240	35	0	8,5	1,7	10,2
5	Алишер	121,0	23	0	0	8,5	1,7	10,2
6	Алтай-К	1 721,0	216	164	0	8,5	1,7	10,2

7	Анар	264,0	19	37	17	8,5	1,7	10,2
8	Аргымак	330,0	26	353	0	8,5	1,7	10,2
9	Ата Жол	202,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
10	Байкадам	133,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
11	Баязит	1 647,0	0	8	52	8,5	1,7	10,2
12	Береке-Канатбаева А.С.	600,0	412	0	4	8,5	1,7	10,2
13	Береке Картов	1 394,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
14	Берекет	1 270,0	326	51	73	8,5	1,7	10,2
15	Ғаділжан	303,0	106	289	0	8,5	1,7	10,2
16	Есбол	223,0	1 168	0	4	8,5	1,7	10,2
17	Ералы	466,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
18	Жантай	109,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
19	Замза	145,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
20	Ильяс-Ильясов	139,0	7	0	0	8,5	1,7	10,2
21	Казен	1 178,0	405	0	56	8,5	1,7	10,2
22	Канат	177,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
23	Караганда	884,0	194	0	0	8,5	1,7	10,2
24	Коконис	56,0	4	2	0	8,5	1,7	10,2
25	Нагмет	226,0	21	11	0	8,5	1,7	10,2
26	Пенакос-	87,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
27	Сагдат	114,0	106	967	21	8,5	1,7	10,2
28	Сан+	154,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
29	Талап	178,0	0	696	0	8,5	1,7	10,2
30	Танирберген	129,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
31	Телеу	932,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
32	Тлеш	110,0	5	7	0	8,5	1,7	10,2
33	Три Богатыря	118,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
34	Хадижат	120,0	8	0	0	8,5	1,7	10,2
35	Шора	946,0	193	0	4	8,5	1,7	10,2
36	Ынтымак	467,0	387	0	11	8,5	1,7	10,2
37	Влэна	15,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
	Барлығы:	15 559,0	3 950	2 620	242	8,5	1,7	10,2

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				Артық жайылымдар, (га)
ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	жиыны (га)	
10	11	12	13	14

0	0	0	0	50,0
0	0	0	0	31,0
714	0	0	714	-640,0
2 040	60	0	2 100	-1 653,5
196	0	0	196	-74,5
1 836	279	0	2 115	-393,8
162	63	173	398	-133,8
221	600	0	821	-491,1
0	0	0	0	202,0
0	0	0	0	133,0
0	14	530	544	1 103,0
3 502	0	41	3 543	-2 942,8
0	0	0	0	1 394,0
2 771	87	745	3 602	-2 332,3
901	491	0	1 392	-1 089,3
9 928	0	41	9 969	-9 745,8
0	0	0	0	466,0
0	0	0	0	109,0
0	0	0	0	145,0
60	0	0	60	79,5
3 443	0	571	4 014	-2 835,7
0	0	0	0	177,0
1 649	0	0	1 649	-765,0
34	3	0	37	18,6
179	19	0	197	28,8
0	0	0	0	87,0
901	1 644	214	2 759	-2 645,1
0	0	0	0	154,0
0	1 183	0	1 183	-1 005,2
0	0	0	0	129,0
0	0	0	0	932,0
43	12	0	54	55,6
0	0	0	0	118,0
68	0	0	68	52,0
1 641	0	41	1 681	-735,3
3 290	0	112	3 402	-2 934,7
0	0	0	0	15,0
33 575	4 454	2 468	40 497	-24 938

Мәртөк ауданы бойынша 2023-2024 жылдарға арналған жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспарға 13 қосымша

Хазірет ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар

Осы Хазірет ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспар (бұдан әрі – Жоспар) Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңына, Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-3/332 "Жайылымдардың жалпы алаңына жүктеменің рұқсат етілген шекті нормасын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 11064 болып тіркелген) бұйрығына, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 173 "Жайылымдарды ұтымды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу Тізілімінде № 15090 болып тіркелген) бұйрығына сәйкес әзірленді.

Жоспар жайылымдарды ұтымды пайдалану, жемшөпке қажеттілікті тұрақты қамтамасыз ету және жайылымдардың тозуы процестерін болғызбау мақсатында қабылданады және ауыл шаруашылығы жануарларын жаю дәстүрі ескеріледі.

Жоспар құрамында:

1) Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Хазірет ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы) (1 қосымша);

2) Жайылымдары жоқ жеке және (немесе) заңды тұлғалардың ауыл шаруашылығы жануарларының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу және оларды берілетін жайылымдарға ауыстыру (2 қосымша)

3) Хазірет ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі (3 қосымша);

Жоспар жайылымдарды геоботаникалық зерттеп-қараудың жай-күйі туралы мәліметтер, ветеринариялық-санитариялық объектілер туралы мәліметтер, иелерін – жайылым пайдаланушыларды, жеке және (немесе) заңды тұлғаларды көрсете отырып, ауыл шаруашылығы жануарлары мал басының саны туралы деректер, ауыл шаруашылығы жануарларының түрлері мен жыныстық жас топтары бойынша қалыптастырылған үйірлердің, отарлардың, табындардың саны туралы деректер, шалғайдағы жайылымдарда жаю үшін ауыл шаруашылығы жануарларының мал басын қалыптастыру туралы мәліметтер, екпе және аридтік жайылымдарда ауыл шаруашылығы жануарларын жаю ерекшеліктері, малды айдап өтуге арналған сервитуттар туралы мәліметтер, мемлекеттік органдар, жеке және (немесе) заңды тұлғалар берген өзге де деректер ескеріле отырып қабылданған.

Әкімшілік-аумақтық бөлініс бойынша Хазірет ауылдық округінде 1 ауылдық елді мекендер бар.

Хазірет ауылдық округі аумағының жалпы көлемі 45152 гектар, оның ішінде шабындық - 15 гектар, жайылым жерлері – 24599 гектар, 20538 гектар - басқа алаптар.

Жер санаттары бойынша:

ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер – 39443 гектар;

елді мекендердің жері – 4689 гектар;

қордағы жерлер – 1020 гектар болып бөлінеді.

Табиғи жағдайлар бойынша Хазірет ауылдық округінің аумағы агроклиматтық көрсеткіш бойынша құрғақ далалық зонаға жатады, қатал ұзақ қыста, қысқа қалыпты ыстық жазда, қыстың және жаз температураларының күрт қарама-қайшылықтарымен, жылдық жауын-шашынның аз мөлшерімен, құрғақшылықпен сипатталады. Өсімдік жамылғысы әртүрлі, селеулі-бетегелі жусанды және бетегелі-жусанды, тобылғы-қараған бұталы өсімдіктер. Топырағы қызыл қоңыр, қоңыр, аз гумусты. Өсімдік жамылғысы тұрақты емес және жеткіліксіз ылғалданған жағдайда, жалпы жазықтық сипатты және аздаған қанық түрлерімен ерекшеленді. Жер оты көктемгі-жазғы-күзгі жайылым ретінде қолданылады, жер бедерінің жағдайына қарай шөп шабуға да болады. Жайылымды тиімді пайдалану, тозуының алдын алу әрбір малды оған қолданылатын шөптің қажеттілігіне қарай орналастыру болып табылады. Ал Хазрет ауылдық округі жайылымдарына жалпы сипаттама жасайтын болсақ, олардың өнімділігі тұрақты емес, жауын-қардың аз-көптігіне қарап әр жылдарда өзгеріп отырады. Шөбінің өнімділігі жылдың ауа райының жағдайына қарай, гектарына 1,0 центнерден 2 центнерге дейін болады. Жайылым шөбінің аздығы және маусымдап пайдаланылатын жайылымдардың бытыраңқылығы себепті малды алыстағы көктемгі, жазғы және күзгі-қысқы жайылымдарға жаюды керек етеді. Кей жылдары қыстың жұмсақтығына қарай шаруашылық құрылымдардың малдары көбіне жайылымда болады.

2023 жылдың 1 қаңтарына Хазірет ауылдық округінде (халықтың жеке ауласы) ірі қара мал 514 бас, 1569 қой мен ешкілер, 297 бас жылқы бар.

Жайылым көлемі 4496 гектарды құрайды.

Хазірет ауылдық округінің шаруа қожалықтарындағы мал басы: ірі қара мал 2472 бас, қой мен ешкілер 5562 бас, жылқы 2371 бас, түйе 815 басты құрайды.

Шаруа қожалықтарының жайылым алаңы 39443 гектарды құрайды. Жайылым қажеттілігі жоқ.

Хазірет ауылдық округінде 1 мал дәрігерлік пункті, 1 мал көміндісі бар.

Жайылымдық жемшөп жануарлар рационының едәуір бөлігін құрайды. Шөпте азыққа қарағанда әлдеқайда көп қоректік заттар бар. Малды жайылымда ұстау жақсы дамуына ықпал етеді және жануарлардың өсуін күшейтеді, сау төл алу үшін қолайлы жағдайлар жасалады. Хазірет ауылдық округінде табиғи жайылымдардың маусымдық сипаты айқын байқалады. Хазірет ауылдық округі аумағында мәдени және аридтік жайылымдар жоқ. Барлық жайылымдар саны мен мөлшері жайылымның

шығымдылығына, мал санына және жасыл шөпті азықтандыру нормаларына байланысты учаскелерге (қоршауларға) бөлінеді. Хазірет ауылдық округі маңындағы жайылымдар маусымдық жайылымдарды көшпелі жолмен дәстүрлі пайдаланған жөн, ал алыс маусымдық жайылымдарда алдын ала белгіленген учаскелерде мал жаю керек. Жайылымдарды тиімді пайдалану оны пайдалану мерзімінің түрлі схемасын кезектестіру жолымен жүргізіледі. Жайылым айналымы деп табиғи жайылымдарды бір жылдан бастап жақсартуға бағытталған немесе оның өнімділігін төмендетпей бірнеше жылдан кейін қайталанатын шаралар жүйесі түсініледі. Жалпы, жайылым айналымы мен қоршаған ортаны пайдалану жүйесін қолдану, маусымдар бойынша кезектестіру, өсімдіктердің өнімділігін сақтауға мүмкіндік береді.

Хазірет ауылдық округіндегі кең таралған бетеге, селеу, жусан мен әртүрлі шөптерден тұратын жайылымдар үшін барынша қолайлысы жыл сайын ретімен, жылдың барлық маусымында мал жайып, кезек-кезек 4-белдеулі жайылым айналымын жасау. Әрбір малды қоршап бағатын учаскелер жыл бойы тек бір маусым пайдалануы тиіс, егер учаске көктемде пайдаланылса, келесі жылы бұл учаске жазда, ал келесі жылы күзде пайдалануы тиіс. Тек осы жағдайда ғана жайылымдық өсімдіктердің тұқым тастауы мүмкін және азып тозған учаскелер бұрынғы өнімділігін қалпына келтіре алады.

Жайылымдық процесті реттеу, жайылымның айдау кезектілігі, тыңайтқыштар, өсімдіктерді себу жайылымдардың жалпы өнімділігін арттырады және олардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Хазірет ауылдық округі бойынша ауылшаруашылығы малдарын қамтамасыз ету үшін барлығы 39443 гектар жайылымдық жерлер бар. Елді мекен шегінде 4689 гектар жайылым бар.

Хазірет ауылдық округінде мал айдауға арналған сервитуттар орнатылмаған.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде, Қазақстан Республикасының "Жайылымдар туралы" Заңының 15 бабына сәйкес жергілікті халықтың мұқтаждығы үшін (Хазрет ауылы) ауылшаруашылығы жануарларының аналық (сауын) мал басын ұстау бойынша елді мекеннің 4689 гектар бар жайылымдық алқаптарында, жүктеме нормасы 10 гектар.

Жүктеме нормасы ірі қара мал басына 8,5 гектар/бас, қой мен ешкілер – 1,7 гектар/бас, жылқы – 10,2 гектар/бас, болғанда жергілікті халықтың басқа ауылшаруашылығы малдарын жаю бойынша жайылымдық жерлері.

Қажеттілік:

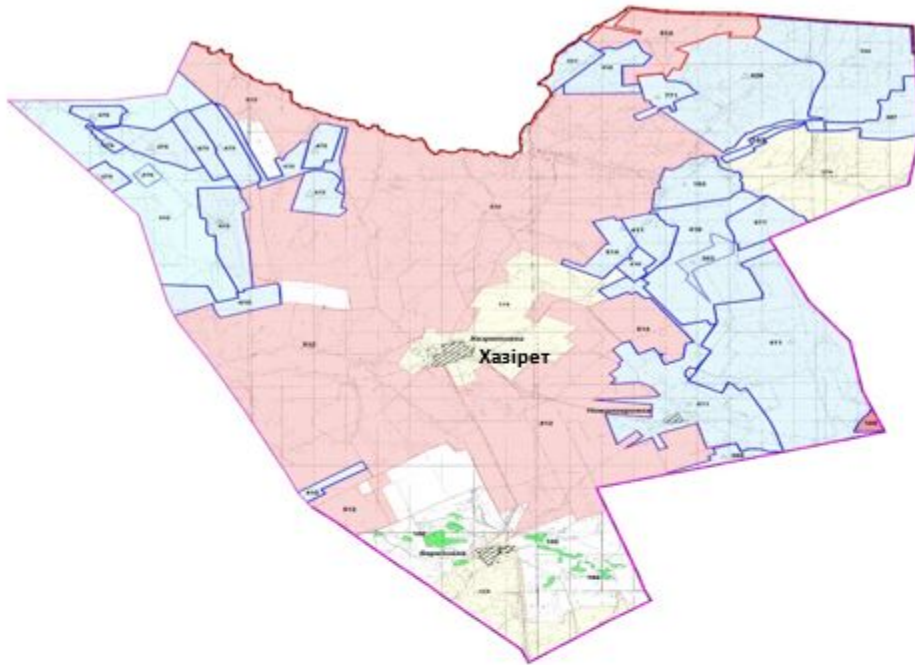
ірі қара мал үшін – $514 \text{ бас} \times 8,5 \text{ гектар/бас} = 4369 \text{ гектар}$;

қой мен ешкілер үшін – $1569 \text{ бас} \times 1,7 \text{ гектар/бас} = 2667 \text{ гектар}$;

жылқы үшін – $297 \text{ бас} \times 10,2 \text{ гектар/бас} = 3029 \text{ гектар}$.

Барлығы: 10065 гектар.

Құқық белгілейтін құжаттар негізінде жер санаттары, жер учаскелерінің меншік иелері және жер пайдаланушылар бөлінісінде Хазірет ауылдық округі аумағында жайылымдардың орналасу схемасы (картасы)

Шарты белгілер:

- Ауылдық округтің шекарасы;

- Елді мекендер жерлері санатындағы жайылымдар;

- Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлері санатындағы жайылымдар.

Хазірет ауылдық округінде
жайылымдарды басқару және оларды
пайдалану жөніндегі 2023-2024
жылдарға арналған жоспарға 2
қосымша

Хазірет ауылдық округі бойынша елді мекендер бөлінісінде ІҚМ аналық (сауын) мал басын орналастыру үшін жайылымдарды бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекені	Жайылым алаңы, (га)	Сауын сиырлардың болуы (бас)	Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)	Жайылымдардың қажеттілігі, (га)	Жайылымдармен қамтамасыз етілмеген (га)	Қажеттілік тің қамтамасыз етілуі, %	Артықшылық, (га)
1	Хазірет	4496	514	8,5	4369	-	-	127
	Барлығы	4496	514	8,5	4369	-	-	127

Хазірет ауылдық округі бойынша жер учаскелерінің меншік иелері бөлігінде ауыл паруашылығы малдарының басын орналастыру үшін жайылымдарды қайта бөлу жөніндегі мәліметтер

№	Елді мекен	Малдың болуы түрлері бойынша (бас)				Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)			
		ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе
1	Хазірет	514	1569	297	0	8,5	1,7	10,2	0
	Барлығы	514	1569	297	0	8,5	1,7	10,2	0

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)					
ІҚМ	ҰҚМ	жылқы	түйе	Қорытынды (га)	
4369	2667	3029	0	10065	
4369	2667	3029	0	10065	

Хазірет ауылдық округінде жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі 2023-2024 жылдарға арналған жоспарға 3 қосымша

Хазірет ауылдық округі аумағындағы жер учаскелерінің меншік иелері тізімі

№	Жер учаскелерінің жер пайдаланушылардың атауы	Жайылым алаңы, (га)	Түрлері бойынша малдың болуы, (бас)			Жайылымға қажеттілік нормасы 1 бас, (га)		
			ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	ІҚМ	ҰМҚ	жылқы
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Березовка	3 027,0	220	800	100	8,5	1,7	10,2
2	Жездибай	1 550,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
3	Марат	1 827,0	147	0	24	8,5	1,7	10,2
4	Рустам	105,0	15	31	6	8,5	1,7	10,2
5	Сагира	490,0	30	0	0	8,5	1,7	10,2
6	Туребек	2 467,0	0	0	0	8,5	1,7	10,2
7	Фарида	2 613,0	409	1 050	170	8,5	1,7	10,2
8	Темирлан	55,0	64	0	17	8,5	1,7	10,2

Итого:	12 134,0	885	1 881	317	8,5	1,7	10,2
--------	----------	-----	-------	-----	-----	-----	------

кестенің жалғасы

Жайылымдардың қажеттілігі, (га)				Артық жайылымдар , (га)
ІҚМ	ҰМҚ	жылқы	жиыны (га)	
10	11	12	13	14
1 870	1 360	1 020	4 250	-1 223,0
0	0	0	0	1 550,0
1 250	0	245	1 494	332,7
128	53	61	241	-136,4
255	0	0	255	235,0
0	0	0	0	2 467,0
3 477	1 785	1 734	6 996	-4 382,5
544	0	173	717	-662,4
7 523	3 198	3 233	13 954	-1 820

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК